

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA

str. Alexandru Lăpușneanu nr. 28,
Chișinău MD 2004,
Republica Moldova

SESIZARE

privind controlul constituționalității articolului 6 lit. b) din Legea nr. 174/2021 privind
mecanismul de examinare a investițiilor de importanță pentru securitatea statului, în redacția
Legii nr. 153 din 30 iulie 2026

11:35

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA			
Intrare Nr.	193 a		
" 11 "	09	20	26

*prezentată în temeiul articolului 135 alin. (1) lit. a) din Constituția Republicii Moldova și al
articolelor 4 alin. (1) lit. a), 24 și 25 alin. (1) lit. g) din Legea nr. 74/2025 cu privire la Curtea
Constituțională*

I. AUTORUL SESIZĂRII

1. Autorul sesizării: *Gaike Vartmicean* deputat în Parlamentul Republicii Moldova.

2. Adresa pentru corespondență: Parlamentul Republicii Moldova, bd. Ștefan cel Mare și Sfânt nr. 105, mun. Chișinău, MD-2004. Telefon/e-mail:

II. OBIECTUL SESIZĂRII

3. Obiectul principal al controlului îl constituie articolul 6 lit. b) din Legea nr. 174/2021 privind mecanismul de examinare a investițiilor de importanță pentru securitatea statului, în redacția introdusă prin articolul III din Legea nr. 153 din 30 iulie 2026 pentru modificarea unor acte normative.

4. Textul contestat are următorul cuprins:

„b) în privința căroră organele responsabile ale statului dețin probe și informații documentate că au fost sau sunt implicate în acțiuni sau inacțiuni care prezintă un pericol pentru securitatea statului;”.

5. Se solicită concomitent controlul articolului III din Legea nr. 153/2026, în calitate de dispoziție modificatoare prin intermediul căreia a fost adoptată norma contestată și în raport cu care se invocă viciile procedurii legislative.

6. În jurisprudența sa, Curtea a reținut că dispozițiile unei legi de modificare se încorporează în actul de bază. Din acest motiv, pentru a evita orice obiecție referitoare la caracterul consumat al dispoziției modificatoare, sesizarea formulează obiectul controlului atât

prin raportare la articolul III din Legea nr. 153/2026, cât și la articolul 6 lit. b) din Legea nr. 174/2021 în redacția în vigoare.

III. CADRUL NORMATIV PERTINENT

1. Constituția Republicii Moldova

Articolul 1 Statul Republica Moldova (3) Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a

personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sunt garantate.

Articolul 4 Drepturile și libertățile omului (1) Dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile omului se interpretează și se aplică în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care Republica Moldova este parte. (2) Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și legile ei interne, prioritate au reglementările internaționale.

Articolul 6 Separația și colaborarea puterilor În Republica Moldova puterea legislativă, executivă și judecătorească sînt separate și colaborează în exercitarea prerogativelor ce le revin, potrivit prevederilor Constituției.

Articolul 7 Constituția, Lege Supremă Constituția Republicii Moldova este Legea ei Supremă. Nici o lege și niciun alt act juridic care contravine prevederilor Constituției nu are putere juridică.

Articolul 8 Respectarea dreptului internațional și a tratatelor internaționale (1) Republica Moldova se obligă să respecte Carta Organizației Națiunilor Unite și tratatele la care este parte, să-și bazeze relațiile cu alte state pe principiile și normele unanim recunoscute ale dreptului internațional. (2) Intrarea în vigoare a unui tratat internațional conținând dispoziții contrare Constituției va trebui precedată de o revizuire a acesteia.

Articolul 9 Principiile fundamentale privind proprietatea (1) Proprietatea este publică și privată. Ea se constituie din bunuri materiale și intelectuale. (2) Proprietatea nu poate fi folosită în detrimentul drepturilor, libertăților și demnității omului. (3) Piața, libera inițiativă economică, concurența loială sunt factorii de bază ai economiei.

Articolul 16 Egalitatea (1) Respectarea și ocrotirea persoanei constituie o îndatorire primordială a statului. (2) Toți cetățenii Republicii Moldova sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau de origine socială.

Articolul 22 Neretroactivitatea legii Nimeni nu va fi condamnat pentru acțiuni sau omisiuni care, în momentul comiterii, nu constituiau un act delictuos. De asemenea nu se va aplica nici o pedeapsă mai aspră decât cea care era aplicabilă în momentul comiterii actului delictuos.

Articolul 23 Dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle (1) Fiecare om are dreptul să i se recunoască personalitatea juridică. (2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și

cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.

Articolul 46 Dreptul la proprietate privată și protecția acesteia (1) Dreptul la proprietate privată, precum și creanțele asupra statului sunt garantate. (2) Nimeni nu poate fi expropriat decât pentru o cauză de utilitate publică, stabilită potrivit legii, cu dreaptă și prealabilă despăgubire. (3) Averea dobândită licit nu poate fi confiscată. Caracterul licit al dobândirii se prezumă. (4) Bunurile destinate, folosite sau rezultate din infracțiuni ori contravenții pot fi confiscate numai în condițiile legii. (5) Dreptul de proprietate privată obligă la respectarea sarcinilor privind protecția mediului înconjurător și asigurarea bunei vecinătăți, precum și la respectarea celorlalte sarcini care, potrivit legii, revin proprietarului. (6) Dreptul la moștenire a proprietății private este garantat.

Articolul 54 Restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți (1) În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului. (2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sunt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției. (3) Prevederile alineatului (2) nu admit restrângerea drepturilor proclamate în articolele 20-24. (4) Restrângerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.

Articolul 73 Inițiativa legislativă Dreptul de inițiativă legislativă aparține deputaților în Parlament, Președintelui Republicii Moldova, Guvernului, Adunării Populare a unității teritoriale autonome Găgăuzia.

Articolul 74 Adoptarea legilor și a hotărârilor (1) Legile organice se adoptă cu votul majorității deputaților aleși, după cel puțin două lecturi. (2) Legile ordinare și hotărârile se adoptă cu votul majorității deputaților prezenți. (3) Proiectele de lege prezentate de Guvern, precum și propunerile legislative ale deputaților acceptate de acesta sunt examinate de Parlament în modul și după prioritățile stabilite de Guvern, inclusiv în procedură de urgență. Alte propuneri legislative se examinează în modul stabilit. (4) Legile se trimit spre promulgare Președintelui Republicii Moldova.

Articolul 126 Economia (1) Economia Republicii Moldova este economie de piață, de orientare socială, bazată pe proprietatea privată și pe proprietatea publică, antrenate în concurență liberă. (2) Statul trebuie să asigure: a) reglementarea activității economice și administrarea proprietății publice ce-i aparține în condițiile legii; b) libertatea comerțului și

activității de întreprinzător, protecția concurenței loiale, crearea unui cadru favorabil valorificării tuturor factorilor de producție; c) protejarea intereselor naționale în activitatea economică, financiară și valutară; d) stimularea cercetărilor științifice; e) exploatarea rațională a pământului și a celorlalte resurse naturale, în concordanță cu interesele naționale; f) refacerea și protecția mediului înconjurător, precum și menținerea echilibrului ecologic; g) sporirea numărului de locuri de muncă, crearea condițiilor pentru creșterea calității vieții; h) inviolabilitatea investițiilor persoanelor fizice și juridice, inclusiv străine.

Articolul 127 Proprietatea (1) Statul ocrotește proprietatea. (2) Statul garantează realizarea dreptului de proprietate în formele solicitate de titular, dacă acestea nu vin în contradicție cu interesele societății. (3) Proprietatea publică aparține statului sau unităților administrativ-teritoriale. (4) Bogățiile de orice natură ale subsolului, spațiul aerian, apele și pădurile folosite în interes public, resursele naturale ale zonei economice și ale platoului continental, căile de comunicație, precum și alte bunuri stabilite de lege, fac obiectul exclusiv al proprietății publice.

Articolul 134 Statutul (1) Curtea Constituțională este unica autoritate de jurisdicție constituțională în Republica Moldova. (2) Curtea Constituțională este independentă de orice altă autoritate publică și se supune numai Constituției. (3) Curtea Constituțională garantează supremația Constituției, asigură realizarea principiului separării puterii de stat în putere legislativă, putere executivă și putere judecătorească și garantează responsabilitatea statului față de cetățean și a cetățeanului față de stat.

Articolul 135 Atribuțiile (1) Curtea Constituțională: a) exercită, la sesizare, controlul constituționalității legilor și hotărârilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărârilor și ordonanțelor Guvernului, precum și a tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte;

2. Convenția Europeană a Drepturilor Omului

Articolul 6 § 1 — Dreptul la un proces echitabil Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil, în mod public și într-un termen rezonabil a cauzei sale, de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege, care va hotărî fie asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil, fie asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptate împotriva sa.

Articolul 13 — Dreptul la un recurs efectiv Orice persoană, ale cărei drepturi și libertăți recunoscute de Convenție au fost încălcate, are dreptul să se adreseze efectiv unei instanțe

naționale, chiar și atunci când încălcarea s-ar datora unor persoane care au acționat în exercitarea atribuțiilor lor oficiale.

Articolul 1 din Protocolul nr. 1 — Protecția proprietății Orice persoană fizică sau juridică are dreptul la respectarea bunurilor sale. Nimeni nu poate fi lipsit de proprietatea sa decât pentru cauză de utilitate publică și în condițiile prevăzute de lege și de principiile generale ale dreptului internațional. Dispozițiile precedente nu aduc atingere dreptului statelor de a adopta legile pe care le consideră necesare pentru a reglementa folosința bunurilor conform interesului general sau pentru a asigura plata impozitelor ori a altor contribuții sau a amenzilor.

3. Legislația internă

Legea nr. 74/2025 cu privire la Curtea Constituțională. Articolul 4 alin. (1) lit. a) prevede competența Curții de a exercita, la sesizare, controlul constituționalității legilor Parlamentului. Articolul 25 alin. (1) lit. g) recunoaște deputatului în Parlament calitatea de subiect cu drept de sesizare. Articolul 27 reglementează etapele examinării și cazurile de inadmisibilitate.

Legea nr. 174/2021 privind mecanismul de examinare a investițiilor de importanță pentru securitatea statului. În redacția anterioară Legii nr. 153/2026, articolul 6 lit. b) îi declara neeligibili pe investitorii „în privința cărora organele responsabile ale statului dețin probe și informații documentate că au fost sau sunt implicați în acțiuni sau inacțiuni care prezintă un pericol deosebit pentru securitatea statului, astfel cum acesta este definit la art. 4 alin. (2) din Legea securității statului nr. 618/1995”.

În redacția în vigoare, articolul 6 lit. b) îi declară neeligibili pe investitorii „în privința cărora organele responsabile ale statului dețin probe și informații documentate că au fost sau sunt implicați în acțiuni sau inacțiuni care prezintă un pericol pentru securitatea statului”.

Articolele 4, 8, 11, 13¹ și 14 ale Legii nr. 174/2021 reglementează domeniile supuse examinării, criteriile de evaluare, măsurile ce pot fi dispuse în privința investițiilor deja realizate, inclusiv înstrăinarea acțiunilor sau părților sociale, rezoluțiunea contractelor și suspendarea ori retragerea actelor permissive, precum și controlul judiciar al deciziilor Consiliului.

Articolul 13¹ – Monitorizarea respectării cerințelor legii (extrase) (3) În perioada necesară furnizării și examinării informațiilor, Consiliul este îndreptățit să întreprindă acțiunile prevăzute de lege și să impună sistarea temporară a valabilității oricăror acte permissive eliberate părții respective sau persoanei juridice în care aceasta a devenit acționar ori asociat ca efect al investițiilor realizate. Decizia este executorie din momentul emiterii. (4) Dacă, în urma verificărilor, sunt identificate situații care fac partea neeligibilă în conformitate cu articolele 6 sau 8, Consiliul solicită, după caz, înstrăinarea acțiunilor ori părților sociale achiziționate sau declararea rezoluțiunii contractelor ori tranzacțiilor. (5) În cazul neexecutării

măsurii privind înstrăinarea, legea permite anularea acțiunilor ori părților sociale și emiterea unor noi acțiuni ori părți sociale în același număr și aceeași cotă. (6) Dacă organul executiv al persoanei juridice nu întreprinde acțiunile prescrise, Consiliul poate decide retragerea oricăror acte permissive eliberate persoanei juridice respective, iar decizia este executorie din momentul emiterii.

Legea nr. 153 din 30 iulie 2026 pentru modificarea unor acte normative. Articolul III a modificat articolul 6 lit. b) din Legea nr. 174/2021 și a introdus textul contestat, eliminând calificativul deosebit și trimiterea la articolul 4 alin. (2) din Legea nr. 618/1995.

Legea nr. 81/2004 cu privire la investițiile în activitatea de întreprinzător

Articolul 4 – Formele investițiilor (1) Investiția poate avea forma drepturilor de proprietate asupra bunurilor mobile și imobile și a altor drepturi reale; a oricărui drept acordat în baza legii sau contractului și a oricărei licențe ori autorizații acordate în conformitate cu legislația în vigoare; a drepturilor derivate din acțiuni, părți sociale sau alte forme de participare în societăți comerciale; a mijloacelor bănești, creanțelor și altor obligații cu valoare economică și financiară; a drepturilor de proprietate intelectuală, secretului comercial, know-how-ului și goodwill-ului; precum și a altor drepturi contractuale cu valoare economică. (2) Forma în care bunurile sunt investite sau modificarea acestei forme nu afectează caracterul lor de investiție.

Articolul 5 – Libertatea efectuării investițiilor (1) Investitorii își pot plasa investițiile pe întreg teritoriul Republicii Moldova în toate domeniile activității de întreprinzător, în condițiile legislației în vigoare, dacă respectă interesele securității naționale, legislația concurențială, normele de protecție a mediului, de ocrotire a sănătății și ordinea publică. (2) Republica Moldova asigură un regim de securitate și protecție deplină și permanentă a tuturor investițiilor, indiferent de forma lor, în conformitate cu legislația și tratatele internaționale aplicabile.

Articolul 6 – Nediscriminarea investițiilor (1) Investițiile nu pot fi supuse discriminării în funcție de cetățenie, domiciliu, loc de înregistrare sau activitate, stat de origine al investitorului ori al investiției sau din orice alt motiv. (2) Investitorilor li se acordă condiții echitabile și egale de activitate, care exclud măsurile discriminatorii ce ar putea împiedica dirijarea, operarea, întreținerea, folosirea, fructificarea, achiziționarea, extinderea sau dispunerea investițiilor.

Articolul 7 – Transparența. Actele normative care pot afecta direct sau indirect investițiile se dau publicității. Autoritățile care intenționează să elaboreze noi politici investiționale trebuie

să organizeze consultări publice și să facă publice politicile și notele explicative în condițiile legii.

Articolul 9 – Garanția respectării drepturilor investitorului. Autoritățile publice sunt obligate să respecte drepturile investitorilor acordate de lege. În cazul vătămării unui drept de către o autoritate publică, investitorul poate solicita înlăturarea încălcării și repararea pagubei.

Articolul 10 – Garanția contra exproprierii și măsurilor similare. Investițiile nu pot fi expropriate ori supuse unor măsuri cu efect similar care privează, direct sau indirect, investitorul de titlul de proprietate sau de controlul asupra investiției, cu excepția cazurilor de utilitate publică, cu despăgubire dreaptă și prealabilă și fără discriminare, în condițiile legii.

Regulamentul Parlamentului, adoptat prin Legea nr. 797/1996. Regulamentul distinge prima lectură, lectura a doua, lectura a treia și lectura finală. Prima lectură privește concepția și soluțiile principale ale proiectului. Lectura a doua presupune examinarea pe articole și amendamente. Potrivit articolului 70, lectura a treia implică transmiterea amendamentelor relevante comisiei și Guvernului, prezentarea raportului și avizului și examinarea lor în condițiile prevăzute de Regulament. Articolul 71 reglementează separat lectura finală.

4. Acordul de Asociere dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană

Acordul de Asociere pornește de la valorile statului de drept și urmărește crearea unui climat favorabil dezvoltării comerțului și investițiilor. Articolul 265 privește libera circulație a capitalurilor legate de investițiile directe, inclusiv lichidarea și repatrierea investițiilor și a profiturilor. Aceste prevederi nu înlătură dreptul statului de a proteja securitatea, dar confirmă importanța stabilității și previzibilității cadrului investițional.

Articolul 334 – Principii. Părțile recunosc importanța unei concurențe libere și nedenaturate în relațiile lor comerciale și faptul că practicile comerciale anticoncurențiale pot denatura buna funcționare a piețelor și reduce avantajele liberalizării schimburilor.

Articolul 335 – Punerea în aplicare. Fiecare parte menține o legislație cuprinzătoare în materie de concurență și o autoritate independentă funcțional, iar legislația concurențială trebuie aplicată în mod transparent și nediscriminatoriu, cu respectarea echității procedurale și a drepturilor de apărare ale întreprinderilor implicate.

Articolele 360 și 361 consacră, în domeniile acoperite de acord, exigențe privind revizuirea independentă a acțiunii administrative, posibilitatea rezonabilă de apărare și calitatea reglementării și a conduitei administrative. Aceste standarde au valoare contextuală pentru interpretarea obligațiilor interne privind un cadru investițional previzibil și nediscriminatoriu.

De asemenea, este relevant, ca reper comparativ de rezonabilitate, cadrul adoptat la nivelul Uniunii Europene pentru controlul investițiilor străine — Regulamentul (UE) 2019/452 al

Parlamentului European și al Consiliului din 19 martie 2019 de stabilire a unui cadru pentru examinarea investițiilor străine directe în Uniune —, care se întemeiază pe enumerarea unor factori determinați (infrastructuri critice, tehnologii critice, acces la date sensibile, libertatea și pluralismul mass-mediei) și pe cerința motivării individuale a deciziei autorității în raport cu investiția concretă.

5. Jurisprudența relevantă a Curții Constituționale

Curtea a stabilit că exigența adoptării legilor organice după cel puțin două lecturi are un element procedural și unul substanțial. Elementul procedural presupune votarea proiectului în două lecturi, iar elementul substanțial presupune dezbaterea efectivă a conținutului înainte de vot. Aceste garanții protejează democrația parlamentară și împiedică adoptarea abuzivă a legilor (HCC nr. 14 din 27 aprilie 2021, §§ 35 și 53-54; HCC nr. 17 din 10 iunie 2021, § 52).

În HCC nr. 14 din 20 iunie 2024, Curtea a examinat amendamente introduse după prima lectură într-un proiect privind măsurile restrictive internaționale. Amendamentele modificau însă Legea privind administrarea și deținutizarea proprietății publice și includeau Aeroportul Internațional Chișinău în lista bunurilor nepasibile de privatizare. Curtea a constatat lipsa unei legături indispensabile cu proiectul votat în prima lectură și a declarat normele neconstituționale.

În HCC nr. 18 din 19 iulie 2024, Curtea a ajuns la o concluzie diferită într-o cauză electorală. Proiectul inițial și amendamentul modificau Codul electoral și puneau în aplicare același mecanism referitor la interdicțiile electorale. Existența aceleiași materii, a acelorași destinatari și a aceleiași finalități a permis constatarea legăturii indispensabile.

În HCC nr. 10 din 24 iulie 2025, Curtea a aplicat din nou standardul legăturii indispensabile. Modificările Legii amnistiei, introduse după prima lectură în proiecte privind infracțiunile contra patrimoniului ori protecția victimelor violenței sexuale și în familie, nu aveau legătură cu obiectul proiectelor inițiale și au fost declarate neconstituționale.

HCC nr. 3 din 5 februarie 2026 confirmă caracterul concret al testului. Curtea a reținut legătura indispensabilă pentru că proiectul și amendamentul modificau aceeași lege, același capitol și același articol privind actele Guvernului. Prin urmare, o asociere tematică generală nu este suficientă; trebuie verificată unitatea juridică reală a soluțiilor legislative.

În DCC nr. 57 din 2 aprilie 2026, Curtea a considerat că proiectul privind piața energiei electrice și amendamentul referitor la infrastructura energetică, licențele participanților și Legea nr. 174/2021 prezentau o legătură suficientă. Curtea a avut în vedere faptul că proiectul de bază reglementa deja titularii de licențe și comportamentele participanților la piața energiei

electrice și că amendamentul fusese avizat expres de Guvern. Aceste împrejurări lipsesc în prezenta cauză.

În materia calității legii, Curtea a reținut constant că norma trebuie să ofere repere obiective care să permită destinatarului să își adapteze conduita și să prevadă consecințele într-o măsură rezonabilă. O putere discreționară insuficient delimitată nu devine previzibilă doar prin existența formală a controlului judiciar (HCC nr. 24 din 17 octombrie 2019, § 116; HCC nr. 2 din 23 ianuarie 2020, §§ 42 și 46).

DCC nr. 96 din 28 mai 2026 nu conduce la o concluzie contrară. În acea cauză, sintagma privind subminarea securității era integrată într-o listă de conduite de gravitate ridicată, iar definițiile din Legea nr. 249/2025 ofereau repere complementare. Articolul 6 lit. b) contestat aici nu este limitat la asemenea conduite și poate viza orice acțiune sau inacțiune, inclusiv din trecut.

HCC nr. 6 din 16 aprilie 2025 este relevantă pentru protecția proprietății și a licențelor. Curtea a reținut că licența ori autorizația necesară unei activități comerciale constituie un bun, iar suspendarea sau retragerea ei reprezintă o ingerință în articolul 46 din Constituție. În acea cauză, justul echilibru a fost menținut prin riscuri determinate, termene scurte, tăcere administrativă echivalentă cu aviz pozitiv, control judiciar, perioadă de adaptare și caracterul temporar și remediabil al suspendării.

Jurisprudența Curții confirmă și aplicarea coroborată a articolelor 9, 46, 126 și 127 atunci când reglementarea economică afectează prerogativele titularului asupra afacerii, licențelor sau altor interese patrimoniale. Libertatea activității de întreprinzător și concurența loială nu exclud controlul statului în domenii strategice, dar impun criterii legale obiective și măsuri proporționale (HCC nr. 34 din 8 decembrie 2017; HCC nr. 3 din 4 februarie 2020; HCC nr. 6 din 16 aprilie 2025).

Din ansamblul acestor precedente rezultă trei repere pentru prezenta sesizare: amendamentul introdus după prima lectură trebuie să aibă o legătură indispensabilă cu obiectul proiectului inițial; norma care permite ingerințe patrimoniale severe trebuie să delimiteze clar criteriul de intervenție; iar măsurile de securitate trebuie să păstreze un just echilibru și să fie însoțite de garanții efective împotriva arbitrariului.

6. Jurisprudența relevantă a Curții Europene a Drepturilor Omului

Exigențele privind calitatea, previzibilitatea legii și protecția împotriva arbitrariului. Jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului consacră principiul potrivit căruia existența formală a unui text normativ nu este suficientă pentru a considera că ingerința autorității publice este prevăzută de lege. Noțiunea de lege utilizată de Convenție are un sens

material și presupune îndeplinirea unor cerințe privind accesibilitatea, precizia și previzibilitatea normei juridice.

Aceste exigențe sunt aplicabile și în materia dreptului de proprietate garantat de articolul 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție. Curtea Europeană a stabilit că prima și cea mai importantă condiție a compatibilității unei ingerințe în dreptul la respectarea bunurilor este legalitatea acesteia. Norma care servește drept temei al ingerinței trebuie să fie suficient de accesibilă, precisă și previzibilă în aplicarea sa. Totodată, principiul preeminenței dreptului impune existența unor garanții juridice adecvate împotriva arbitrariului autorităților publice. Aceste principii au fost dezvoltate, inter alia, în cauzele *Beyeler v. Italia* [MC], *Shchokin v. Ucraina* și *Capital Bank AD v. Bulgaria*.

Previzibilitatea nu presupune o certitudine absolută și nu exclude utilizarea unor noțiuni juridice generale. Totuși, atunci când o normă conferă autorităților o marjă largă de apreciere și permite ingerințe semnificative în drepturile persoanei, legea trebuie să indice cu suficientă claritate întinderea acestei puteri și condițiile în care ea poate fi exercitată. Persoana trebuie să poată aprecia, eventual cu ajutor juridic specializat, consecințele pe care conduita sa le poate produce. Existența unei discreții administrative nelimitate sau insuficient delimitate este incompatibilă cu exigența protecției împotriva arbitrariului.

În cauza *Capital Bank AD v. Bulgaria*, care a vizat retragerea licenței unei instituții bancare, Curtea Europeană a acordat o importanță deosebită existenței unor garanții împotriva exercitării arbitrare a competențelor autorității administrative. Faptul că măsura urmărea un domeniu de interes public major nu a înlăturat obligația statului de a institui un cadru normativ și procedural capabil să protejeze titularul drepturilor patrimoniale împotriva arbitrariului.

Acest standard este cu atât mai important atunci când norma legală utilizează concepte legate de securitatea statului. Curtea Europeană admite că, în astfel de domenii, legislatorul poate avea nevoie de formulări suficient de flexibile pentru a răspunde unor riscuri variate și evolutive. Această flexibilitate nu poate însă transforma competența administrativă într-una discreționară în sens absolut. Cu cât consecințele aplicării normei sunt mai severe pentru drepturile persoanei, cu atât criteriile legale și garanțiile împotriva arbitrariului trebuie să fie mai efective.

În prezenta cauză, problema de previzibilitate rezultă direct din conținutul articolului 6 lit. b) din Legea nr. 174/2021. Norma permite constatarea neeligibilității unei persoane pentru faptul că aceasta a fost sau este implicată în acțiuni sau inacțiuni care prezintă un pericol pentru securitatea statului, fără a preciza natura conduitelor relevante, intensitatea pericolului, caracterul actual al acestuia, criteriile de gravitate, legătura necesară dintre conduita persoanei

și investiția examinată sau limitele temporale în care fapte anterioare pot produce asemenea consecințe.

De asemenea, existența unor probe și informații documentate nu soluționează problema calității normei. Această formulare indică existența unui suport informațional, dar nu stabilește nivelul de suficiență al acestuia, criteriile de verificare, gradul de certitudine necesar sau standardul pe baza căruia conduita este calificată drept pericol pentru securitatea statului.

Prin urmare, legătura dintre norma contestată și ingerința constituțională este una directă. Asume caracterul general și insuficient delimitat al articolului 6 lit. b) permite autorității administrative să stabilească sfera persoanelor neeligibile și, ulterior, să activeze mecanisme legale susceptibile să producă consecințe patrimoniale deosebit de severe. În acest sens, problema articolului 23 alin. (2) din Constituție nu este una abstractă de tehnică legislativă, ci privește calitatea legii care constituie temeiul unor ingerințe în dreptul de proprietate garantat de articolul 46 din Constituție și de articolul 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție.

Protecția proprietății, a participațiilor societare, a licențelor și a activității economice. Articolul 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție consacră o noțiune autonomă a bunului. Protecția convențională nu se limitează la proprietatea asupra bunurilor corporale. Ea poate include drepturi și interese patrimoniale care au o valoare economică suficient de determinată, inclusiv creanțe, participații societare și, în anumite condiții, licențe ori autorizații indispensabile desfășurării unei activități economice.

Curtea Europeană a recunoscut în mod expres că acțiunile deținute într-o societate comercială constituie bunuri în sensul articolului 1 din Protocolul nr. 1. Acțiunea nu reprezintă doar o valoare patrimonială abstractă, ci implică un ansamblu de drepturi, inclusiv dreptul de vot și posibilitatea titularului de a influența activitatea societății. Aceste principii rezultă, între altele, din *Olczak v. Polonia* și *Sovtransavto Holding v. Ucraina*.

Această jurisprudență este relevantă în mod direct în cazul mecanismelor care permit obligarea titularului la înstrăinarea acțiunilor sau părților sociale. Chiar dacă persoana juridică își continuă formal existența, pierderea forțată a participației sau a controlului asupra societății reprezintă o ingerință în bunurile titularului participației și trebuie să respecte cerințele de legalitate, interes public și proporționalitate prevăzute de articolul 1 din Protocolul nr. 1.

Curtea Europeană a dezvoltat o jurisprudență importantă și în materia licențelor necesare desfășurării unei activități economice. În *Tre Traktörer Aktiebolag v. Suedia*, retragerea unei licențe indispensabile exploatării unei afaceri a fost examinată ca ingerință în dreptul la

respectarea bunurilor. Această abordare a fost ulterior reiterată în numeroase cauze în care pierderea unui act permisiv a afectat substanțial posibilitatea continuării activității economice.

Pentru prezenta sesizare prezintă o importanță deosebită jurisprudența Curții Europene împotriva Republicii Moldova. În cauza Bimer S.A. v. Moldova, Curtea a examinat prin prisma articolului 1 din Protocolul nr. 1 efectele unei intervenții legislative asupra activității comerciale desfășurate în baza unei licențe.

În cauza Megadat.com SRL v. Moldova, anularea licențelor unui important furnizor de servicii Internet ca urmare a unor încălcări cu caracter preponderent formal a fost considerată o ingerință în dreptul reclamantei la respectarea bunurilor. Curtea a acordat o importanță deosebită gravității consecințelor economice produse și caracterului disproporționat al măsurii aplicate.

În cauza Bercut SRL v. Moldova, retragerea licenței unei școli auto a determinat încetarea activității societății. Curtea a constatat încălcarea articolului 1 din Protocolul nr. 1, iar Guvernul Republicii Moldova a recunoscut că retragerea licenței constituise o ingerință disproporționată în dreptul la proprietate.

O situație apropiată a fost examinată în Donprut SRL v. Republica Moldova. Retragerea licenței unei societăți care desfășura activitate de transport a condus la încetarea activității acesteia, Curtea constatând încălcarea articolului 1 din Protocolul nr. 1.

Din această jurisprudență rezultă că retragerea sau suspendarea unei licențe nu poate fi analizată exclusiv ca o măsură administrativă formală. Atunci când licența este indispensabilă activității economice, măsura afectează nemijlocit exploatarea întreprinderii, valoarea sa economică, relațiile contractuale, clientela și capacitatea acesteia de a continua activitatea.

Articolul 1 din Protocolul nr. 1 nu garantează, în sine, obținerea unui anumit profit viitor și nici menținerea unei anumite cote de piață. Veniturile viitoare pur eventuale nu constituie, ca regulă, bunuri protejate. Protecția convențională privește însă patrimoniul și interesele patrimoniale existente, precum participațiile societare, licențele valabile, creanțele, contractele și alte elemente care au dobândit deja o valoare economică. Pierderea veniturilor poate fi relevantă în aprecierea intensității ingerinței și a prejudiciului produs, chiar dacă ea nu constituie singură bunul protejat.

Totodată, chiar și o ingerință legală și orientată spre realizarea unui scop legitim trebuie să păstreze un just echilibru între interesul general și protecția drepturilor individuale. Persoanele afectate nu îi poate fi impusă o sarcină individuală și excesivă. Caracterul proporțional al

ingerinței trebuie apreciat inclusiv în raport cu intensitatea efectelor sale și cu existența unor mijloace mai puțin restrictive pentru atingerea aceluiași scop.

În domeniul investițiilor de importanță pentru securitatea statului, protejarea securității naționale constituie incontestabil un scop legitim și poate justifica instituirea unor mecanisme speciale de control. Convenția nu împiedică statul să refuze o investiție care prezintă un risc real pentru securitatea sa și nici să adopte măsuri împotriva unei investiții deja realizate atunci când există motive suficient de serioase.

Totuși, existența unui scop legitim nu dispensează statul de obligația respectării legalității și proporționalității. Dimpotrivă, atunci când aceeași constatare administrativă poate conduce la refuzul unei investiții, înstrăinarea forțată a participațiilor, rezoluțiunea unor raporturi contractuale sau suspendarea ori retragerea actelor permissive necesare desfășurării activității economice, standardul legal pe baza căruia sunt declanșate aceste consecințe trebuie să ofere garanții adecvate împotriva arbitrariului.

În speță, legătura cauzală este directă: articolul 6 lit. b) stabilește criteriul juridic care permite calificarea unei persoane ca neeligibilă, iar această calificare constituie premisa aplicării măsurilor prevăzute de Legea nr. 174/2021 asupra participațiilor societare, contractelor, licențelor și activității economice. Prin urmare, insuficienta delimitare a criteriului de neeligibilitate nu produce doar o incertitudine teoretică, ci creează posibilitatea unor ingerințe patrimoniale majore întemeiate pe o normă al cărei câmp de aplicare nu poate fi prevăzut cu suficientă certitudine.

Din perspectiva standardelor Convenției, examinarea constituționalității normei contestate trebuie astfel să pornească de la unitatea dintre cerințele calității legii, protecția împotriva arbitrariului și proporționalitatea ingerinței în proprietate. O ingerință severă în activitatea economică și în bunurile unei persoane nu poate fi justificată exclusiv prin invocarea caracterului strategic al domeniului, dacă norma care permite intervenția nu stabilește criterii suficient de clare și garanții efective pentru menținerea unui just echilibru între securitatea statului și protecția drepturilor patrimoniale.

IV. INCIDENȚA NORMELOR CONSTITUȚIONALE ȘI CONVENȚIONALE

7. Controlul extrinsec este solicitat în raport cu articolele 1 alin. (3), 5, 7, 73 și 74 alin. (1) din Constituție. Se invocă lipsa legăturii indispensabile dintre amendamentul introdus după prima lectură și obiectul proiectului nr. 163/2026 votat în prima lectură, precum și lipsa unei a doua examinări substanțiale apte să compenseze absența normei din dezbaterile conceptuale inițială.

8. Controlul intrinsec este solicitat în raport cu articolul 23 alin. (2), coroborat cu articolele 9 alin. (3), 46, 54, 126 alin. (1) și alin. (2) lit. b), c) și h), precum și 127 alin. (1) și (2) din

Constituție, precum și cu articolul 1 alin. (3) ca reper al preeminenței dreptului, securității juridice și interdicției arbitrariului. Articolul 23 alin. (2) nu este invocat izolat. Incidența sa rezultă din efectul direct al normei asupra dreptului de proprietate, investițiilor, licențelor, acțiunilor și părților sociale, drepturilor de vot și de control, contractelor și altor interese patrimoniale existente, precum și din posibilitatea aplicării unor măsuri cu intensitate ridicată în temeiul Legii nr. 174/2021. Articolele 9, 126 și 127 sunt invocate ca norme constituționale care definesc cadrul economic în care trebuie analizată ingerința patrimonială. Protejarea securității statului și a intereselor naționale este un scop legitim, însă Constituția impune simultan libertatea activității de întreprinzător, protecția concurenței loiale, crearea unui cadru favorabil valorificării factorilor de producție și inviolabilitatea investițiilor persoanelor fizice și juridice, inclusiv străine.

9. Articolul 23 alin. (2) nu este invocat în mod izolat. Aplicabilitatea sa rezultă din legătura directă dintre imprevizibilitatea criteriului contestat și ingerințele pe care acesta le poate activa în drepturile patrimoniale existente: acțiuni și părți sociale, drepturi de vot și de control, licențe, autorizații, contracte, creanțe, clientelă și goodwill. Din această perspectivă sunt incidente articolul 46 din Constituție și articolul 1 din Protocolul nr. 1.

10. Articolele 9, 126 și 127 sunt incidente ca norme ale ordinii economice constituționale. Ele nu garantează lipsa oricărui control al investițiilor strategice, însă obligă statul să îmbine protejarea intereselor naționale cu libertatea comerțului și activității de întreprinzător, concurența loială, inviolabilitatea investițiilor și ocrotirea proprietății.

11. Sesizarea nu contestă competența statului de a examina investițiile strategice și nici necesitatea existenței unui mecanism de protecție împotriva riscurilor reale pentru securitatea națională. Obiectul criticii îl constituie modul în care legislatorul a definit criteriul de neeligibilitate și procedura prin care l-a introdus în ordinea juridică.

12. Autorul solicită verificarea normei atât sub aspectul calității legii, cât și sub aspectul proporționalității. O normă care nu delimitează suficient situațiile în care poate fi activată nu poate servi drept bază previzibilă pentru o ingerință severă în proprietate și investiții. Totodată, o ingerință care se poate întemeia pe orice acțiune ori inacțiune, fără un prag de gravitate și fără o legătură necesară cu investiția concretă, nu asigură un raport rezonabil între scop și mijloace.

13. Articolul 54 este aplicabil pentru că măsurile care pot urma calificării investitorului drept neeligibil constituie restrângeri ale exercițiului proprietății. Invocarea securității naționale asigură existența unui scop legitim, dar nu dispensează legislatorul de condițiile legalității, necesității și proporționalității.

14. Articolul 1 din Protocolul nr. 1, interpretat prin articolul 4 din Constituție, oferă un reper relevant pentru stabilirea conținutului protecției patrimoniale și a justului echilibru.

Acordul de Asociere este invocat ca element al cadrului juridic și economic asumat de Republica Moldova, nu ca substitut al normelor constituționale.

V. CIRCUMSTANȚELE CAUZEI

15. Legea nr. 174/2021 stabilește condițiile în care investitorii pot desfășura activități investiționale în domenii considerate importante pentru securitatea statului. Mecanismul este unul preventiv, dar efectele sale depășesc faza autorizării unei investiții viitoare, deoarece legea permite verificarea unor investiții realizate și aplicarea unor măsuri asupra drepturilor patrimoniale deja dobândite. Articolul 4 din Legea nr. 174/2021 enumeră domenii strategice diverse. Reglementarea nu se limitează la sectorul energiei electrice ori la instalațiile fotovoltaice. Ea acoperă infrastructuri, servicii și activități din mai multe sectoare economice și instituționale, astfel încât criteriile de eligibilitate din articolul 6 au o aplicabilitate transversală.

16. Articolul 6 stabilește categoriile de persoane care nu sunt eligibile pentru realizarea investițiilor supuse controlului. Unele dintre criterii se întemeiază pe situații juridice verificabile: existența unei condamnări, a unor sancțiuni internaționale ori a altor stări juridice determinate. Litera b), în schimb, folosește o formulă deschisă, dependentă de aprecierea organelor statului asupra unor informații și a noțiunii de pericol. Constatarea neeligibilității poate produce consecințe severe. Potrivit mecanismului Legii nr. 174/2021, Consiliul competent poate refuza aprobarea investiției, poate impune condiții, poate solicita înstrăinarea acțiunilor sau părților sociale, rezoluțiunea contractelor ori tranzacțiilor și poate declanșa sistarea ori retragerea unor acte permissive. Aceste măsuri pot afecta nu numai o speranță de a realiza o investiție, ci active, cote de participare, licențe și relații contractuale existente. În această arhitectură, calitatea articolului 6 lit. b) are o importanță decisivă. Cu cât consecința legală este mai severă, cu atât criteriul care o activează trebuie să fie mai clar, mai obiectiv și însoțit de garanții apte să prevină arbitrariul.

17. Înaintea Legii nr. 153/2026, articolul 6 lit. b) îi declara neeligibili pe investitorii în privința cărora organele responsabile dețineau probe și informații documentate că au fost sau sunt implicați în acțiuni ori inacțiuni care prezintă un pericol deosebit pentru securitatea statului, astfel cum era definit la articolul 4 alin. (2) din Legea securității statului nr. 618/1995. Acea redacție conținea două elemente de limitare: un prag calificat de gravitate, exprimat prin termenul deosebit, și o normă de trimitere către o definiție legislativă. Abrogarea Legii nr. 618/1995 poate necesita o intervenție legislativă. Totuși, existența acestei necesități nu autoriza Parlamentul să transforme o corectare tehnică într-o extindere materială a criteriului de excludere.

18. Prin Legea nr. 153/2026, legislatorul nu s-a limitat la înlocuirea trimiterii abrogate cu o trimitere la noua Lege nr. 249/2025 privind securitatea națională. El a eliminat calificativul

deosebit și a lăsat în articolul 6 lit. b) formula generică pericol pentru securitatea statului. Efectul juridic este dublu. Pe de o parte, pragul de intervenție a fost coborât de la un pericol de gravitate calificată la orice pericol. Pe de altă parte, destinatarul normei a pierdut reperul legislativ expres care limita sfera conduitei relevante. Această diferență este esențială pentru admisibilitate și pentru fond. Obiectul prezentei sesizări nu este vechea normă analizată incidental în DCC nr. 57/2026, ci o normă nouă, cu un câmp de aplicare mai larg și cu un grad sporit de discreție administrativă.

19. La 15 mai 2026 a fost înregistrat proiectul de lege nr. 163 pentru modificarea unor acte normative. Autorii inițiativei au propus modificarea Codului urbanismului și construcțiilor nr. 434/2023 și a Legii nr. 329/2025 privind Fondul național de dezvoltare a sistemului de documente normative în construcții. Denumirea inițială a proiectului, nota de fundamentare și textul său indicau un obiect determinat: simplificarea procedurilor administrative pentru instalarea panourilor fotovoltaice, pompelor de căldură și instalațiilor de stocare a energiei, precum și ajustarea unor noțiuni și obligații aferente domeniului construcțiilor. Proiectul nu conținea modificări la Legea nr. 174/2021. Nu propunea rescrierea criteriilor de eligibilitate a investitorilor, nu aborda definițiile privind pericolele pentru securitatea statului și nu analiza consecințele economice ori drepturile fundamentale afectate de un asemenea mecanism.

20. Avizul Direcției generale juridice din 29 mai 2026 confirmă această delimitare. Direcția a descris scopul proiectului prin facilitarea dezvoltării capacităților de energie regenerabilă și a infrastructurii de stocare, simplificarea procedurilor de autorizare și clarificarea contribuțiilor la fondul normativ în construcții. Observațiile sale tehnico-legislative se referă la Codul urbanismului, noțiunile de investitor și solicitant al autorizației, regimul actelor permissive în construcții și momentul aplicării unor prevederi cu impact fiscal. Același lucru rezultă din avizul Guvernului aprobat la 17 iunie 2026. Guvernul a identificat drept scop facilitarea investițiilor în infrastructura energetică regenerabilă și de stocare și a examinat exclusiv modificările la Codul urbanismului și construcțiilor și la Legea nr. 329/2025. Expertiza anticorupție și analiza impactului au fost, de asemenea, întocmite pentru forma inițială. Ele nu puteau evalua amendamentul din 17 iulie 2026, care nu exista la data elaborării lor.

21. La 18 iunie 2026, Parlamentul a dezbătut și a aprobat proiectul nr. 163 în prima lectură. Stenograma oficială indică expres obiectul: Codul urbanismului și construcțiilor nr. 434/2023, articolele 129, 150 și 347, și Legea nr. 329/2025, articolele 3 și 8. Prezentarea autorului inițiativei a vizat panourile fotovoltaice, pompele de căldură, sistemele de stocare, documentația de proiect, autorizațiile de construire și contribuțiile către Fondul național de

dezvoltare a sistemului de documente normative în construcții. Dezbaterile a rămas în această sferă.

22. Întrebările și intervențiile deputaților au privit procedurile de autorizare, terminologia tehnică, impactul asupra dezvoltatorilor, contribuția de 0,5%, aplicarea în timp și securitatea energetică. Niciun participant nu a fost pus în situația de a analiza criteriul general de neeligibilitate din Legea nr. 174/2021. Formula supusă votului a enumerat aceleași două acte normative. Proiectul a fost aprobat în prima lectură cu 72 de voturi. Prin urmare, prima lectură a exprimat acordul Parlamentului asupra unei concepții legislative limitate la urbanism, construcții și infrastructura energetică regenerabilă. Noțiunea de securitate energetică utilizată în dezbateri descrie reziliența și diversificarea aprovizionării cu energie. Ea nu poate fi echivalată cu criteriul juridic general al pericolului pentru securitatea statului, aplicabil persoanelor și activităților din toate domeniile strategice. A considera că simpla proximitate semantică între cele două expresii creează unitatea obiectului ar lipsi standardul legăturii indispensabile de orice conținut efectiv.

23. La 17 iulie 2026, deputatul Radu Marian a înregistrat un amendament prin care a propus completarea proiectului nr. 163 cu un nou articol III. Amendamentul modifică articolul 6 lit. b) din Legea nr. 174/2021. Argumentarea amendamentului conține o singură justificare: actualizarea normei ca urmare a abrogării Legii securității statului nr. 618/1995. Nu este explicată legătura cu sistemele fotovoltaice, stocarea energiei sau Fondul național de dezvoltare a documentelor normative în construcții.

24. Amendamentul nu cuprinde o analiză a efectului eliminării termenului deosebit. Nu explică de ce nu a fost păstrat pragul de gravitate, de ce nu s-a făcut trimitere la noțiunile din Legea nr. 249/2025 și cum va fi delimitată puterea discreționară a autorităților. Nu sunt analizate efectele asupra investitorilor existenți, licențelor, cotelor sociale, contractelor și altor interese patrimoniale. Nu este efectuat un test de proporționalitate și nu sunt discutate alternative legislative mai puțin intruzive. Prin natura și efectul său, amendamentul constituia o inițiativă legislativă autonomă. El modifică o altă lege organică, într-un alt domeniu, pentru un motiv normativ distinct și cu consecințe care depășeau integral obiectul proiectului de bază.

25. Raportul Comisiei economie, buget și finanțe din 23 iulie 2026 a propus proiectul spre adoptare în lectura a doua. Raportul a menționat generic existența amendamentelor și a afirmat că, întrucât proiectul conține amendamente acceptate în lectura a doua, acesta urma să fie votat ulterior și în lectura a treia. Raportul nu explică legătura indispensabilă dintre proiectul inițial și modificarea Legii nr. 174/2021. El continuă să descrie scopul proiectului exclusiv prin

accelerarea tranziției către energia regenerabilă, eliminarea barierelor administrative și uniformizarea terminologiei din domeniul construcțiilor.

26. Raportul pentru lectura a treia din 29 iulie 2026 are același caracter general. El menționează examinarea proiectului în contextul avizului Direcției generale juridice, al avizului pozitiv al Guvernului și al amendamentelor deputaților, fără a distinge care avize priveau fiecare amendament și fără a identifica un aviz asupra modificării Legii nr. 174/2021. Avizul Direcției generale juridice invocat în raport este cel din 29 mai 2026 și este anterior amendamentului. Avizul pozitiv al Guvernului din 17 iunie 2026 privește forma inițială. Avizul Guvernului din 29 iulie 2026 privește amendamentul privind activitatea de evaluare și comunicarea rezultatelor evaluării cadastrale, nu articolul 6 lit. b) din Legea nr. 174/2021. Nu există un aviz distinct asupra amendamentului contestat. În particular, nu rezultă că noua normă a fost examinată de Guvern, Direcția generală juridică, Serviciul de Informații și Securitate, Ministerul Justiției, Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării ori alte autorități direct competente.

27. Legea nr. 153 a fost adoptată la 30 iulie 2026 și publicată la 6 august 2026. Articolul III a introdus actuala redacție a articolului 6 lit. b) din Legea nr. 174/2021.

28. Caracterul grav și neipotetic al consecințelor prevăzute de Legea nr. 174/2021 este confirmat de aplicarea publică recentă a mecanismului. Potrivit comunicării publice a Consiliului pentru Examinarea Investițiilor de Importanță pentru Securitatea Statului, în ședința din 22 iunie 2026 Consiliul a refuzat aprobarea investițiilor unui agent economic – operator aerian – și a aplicat clauza de schimbare a controlului în termen de 90 de zile. Consiliul a precizat public că, la acea etapă, nu a dispus suspendarea activității companiei și nici retragerea actelor permissive. Această precizare este importantă: ingerința patrimonială poate exista independent de încetarea imediată a operațiunilor, deoarece obligația de a înstrăina participațiile și de a pierde controlul privește direct proprietatea acționarilor/asociaților.

29. Decizia menționată este anterioară amendamentului din 17 iulie 2026 și adoptării Legii nr. 153/2026. Prezenta sesizare nu susține că noua redacție a articolului 6 lit. b) ar fi constituit temeiul acelei decizii și nu solicită Curții Constituționale să verifice legalitatea actului administrativ individual. Aceste chestiuni aparțin instanțelor de contencios administrativ. Exemplul este relevant exclusiv pentru controlul abstract, deoarece arată intensitatea măsurilor pe care criteriile de neeligibilitate din articolul 6 le pot activa: înstrăinarea cotelor, pierderea controlului corporativ, afectarea relațiilor contractuale și, în etapele ulterioare prevăzute de lege, suspendarea ori retragerea actelor permissive. Sesizarea nu afirmă existența unui scop anticoncurențial concret în vreo cauză individuală. Problema constituțională este una structurală: o normă excesiv de generală, aplicabilă unui cerc larg de operatori economici

existenți și însoțită de măsuri patrimoniale radicale, trebuie să conțină garanții apte să împiedice folosirea selectivă, disproporționată ori arbitrară a mecanismului.

VI. ADMISIBILITATEA SESIZĂRII

A. Competența Curții, calitatea autorului și obiectul controlului

30. Potrivit articolului 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, Curtea Constituțională exercită, la sesizare, controlul constituționalității legilor Parlamentului. Articolul 4 alin. (1) lit. a) din Legea nr. 74/2025 reia această competență. Articolul 25 alin. (1) lit. g) din Legea nr. 74/2025 conferă deputatului în Parlament dreptul de sesizare. Norma nu condiționează controlul abstract de existența unui litigiu concret sau de participarea unui număr minim de deputați. Obiectul sesizării este o dispoziție legislativă în vigoare și dispoziția modificatoare prin care aceasta a fost adoptată. Prin urmare, controlul solicitat intră *ratione materiae* în competența Curții.

31. Articolul III din Legea nr. 153/2026 și-a produs efectul prin încorporarea noii redacții în Legea nr. 174/2021. Pentru acest motiv, obiectul principal este formulat prin referire la articolul 6 lit. b) în redacția actuală. Menționarea articolului III este necesară pentru examinarea viciului extrinsec. Procedura de adoptare nu poate fi analizată în afara actului modificator, iar eventuala constatare a încălcării articolului 74 alin. (1) trebuie să producă efecte asupra textului încorporat.

32. Menționarea articolului III din Legea nr. 153/2026 este indispensabilă examinării criticii extrinseci, iar contestarea articolului 6 lit. b) în redacția în vigoare asigură actualitatea obiectului. Tehnica încorporării nu poate împiedica verificarea procedurii prin care norma a fost introdusă în ordinea juridică.

B. Caracterul nou al obiectului și delimitarea față de DCC nr. 57/2026

33. Articolul 27 alin. (3) lit. b) din Legea nr. 74/2025 permite declararea inadmisibilității atunci când există o hotărâre sau decizie anterioară având ca obiect aceleași prevederi din perspectiva acelorași critici și sesizarea nu poate schimba practica jurisprudențială.

34. Această condiție nu este întrunită. DCC nr. 57 din 2 aprilie 2026 a fost pronunțată înaintea adoptării Legii nr. 153/2026 și a vizat o altă redacție a articolului 6 lit. b). Norma actuală nu exista și, în mod evident, nu putea face obiectul controlului. Redacția anterioară conținea sintagma pericol deosebit și trimiterea la articolul 4 alin. (2) din Legea nr. 618/1995. Norma actuală elimină ambele garanții. Diferența nu este redacțională, ci privește chiar intensitatea pragului și delimitarea câmpului de aplicare. Critica procedurală este, de asemenea, diferită. DCC nr. 57/2026 a analizat un amendament la un proiect care reglementa piața energiei electrice, licențele participanților și integritatea acelei piețe. Curtea a reținut o

legătură rațională cu modificările privind infrastructura energetică și actele permisive și a constatat existența unui aviz expres al Guvernului asupra amendamentului.

35. În speța actuală, proiectul inițial reglementa proceduri de urbanism și construcții pentru instalații regenerabile și fondul documentelor normative. Amendamentul modifică regula generală de eligibilitate a investitorilor în toate domeniile de securitate. Nu există un aviz expres al Guvernului asupra amendamentului. Critica de fond răspunde direct observației Curții din DCC nr. 57/2026 potrivit căreia, pentru un control abstract de proporționalitate, autorul trebuie să coreleze conduita prescrisă cu măsura excesivă. Prezenta sesizare identifică precis conduita nedefinită – orice acțiune sau inacțiune, trecută ori actuală, calificată drept pericol – și consecințele juridice severe care pot urma. Jurisprudența recentă confirmă că existența unei decizii anterioare nu împiedică un nou control atunci când sunt formulate critici noi, neexamine anterior. În HCC nr. 7 din 30 iunie 2026, Curtea a reținut că noi critici privind proporționalitatea pot justifica un nou control al unei prevederi analizate anterior din altă perspectivă.

36. DCC nr. 57/2026 nu conține o examinare în fond a normei actuale și nu produce un impediment de tip res judicata. Curtea a examinat o altă lege modificatoare, o altă procedură legislativă și vechea redacție a articolului 6 lit. b), în care existau atât pragul pericol deosebit, cât și trimiterea la Legea nr. 618/1995.

C. Incidența drepturilor fundamentale și caracterul constituțional al criticilor

37. Curtea a precizat că articolele 1 alin. (3), 23 și 54 nu au, de regulă, o aplicabilitate autonomă, iar standardul calității legii trebuie raportat la un drept fundamental incident. Prezenta sesizare îndeplinește această exigență. Norma contestată este criteriul care poate activa refuzul unei investiții, înstrăinarea unor acțiuni ori părți sociale, rezoluțiunea contractelor și retragerea unor acte permisive. Aceste consecințe intră în câmpul de aplicare al articolului 46 din Constituție atunci când afectează bunuri, drepturi și interese patrimoniale existente. Licențele și autorizațiile indispensabile unei activități economice, cotele de participare, activele și fondul de comerț pot constitui bunuri în sens constituțional și convențional. Curtea Europeană a recunoscut, în jurisprudența sa, că retragerea unei licențe poate constitui o ingerință în folosința bunurilor și în interesele economice legate de activitatea de bază.

38. Articolul 126 alin. (2) lit. h) impune statului să asigure inviolabilitatea investițiilor persoanelor fizice și juridice, inclusiv străine. Deși această normă nu exclude controlul investițiilor din motive de securitate, ea confirmă că orice limitare trebuie să aibă o bază legală clară și să păstreze un echilibru rezonabil.

39. Viciul procedural invocat privește direct articolul 74 alin. (1): norma organică nu a beneficiat de două lecturi în sens substanțial și nu avea legătură indispensabilă cu obiectul

primei lecturi. Acesta este un standard constituțional consacrat prin HCC nr. 14/2024, HCC nr. 18/2024 și HCC nr. 10/2025. Viciul material privește articolele 23, 46 și 54: o putere discreționară insuficient delimitată servește drept temei pentru ingerințe patrimoniale severe. Aceasta este o problemă de constituționalitate și nu una de simplă interpretare.

40. Sesizarea identifică textul contestat, normele constituționale incidente, ingerința, scopul legitim, lipsa delimitării legale, consecințele și alternativele mai puțin intruzive. Ea formulează distinct critica extrinsecă și critica intrinsecă. Materialele publice relevante ale dosarului legislativ și înregistrările video ale dezbaterilor sunt indicate prin linkurile de la finalul sesizării. Curtea dispune astfel de suficiente elemente pentru examinarea admisibilității și fondului.

41. Sesizarea nu solicită Curții să compare pur și simplu norme infraconstituționale și nici să soluționeze legalitatea unei decizii individuale. Criticile privesc direct exigențele constituționale ale legiferării, calitatea normei care autorizează ingerința și proporționalitatea restrângerii proprietății.

VII. PRETINSELE ÎNCĂLCĂRI ȘI ARGUMENTELE DE RIGOARE

42. Prezenta sesizare se întemeiază pe două categorii de vicii care se completează reciproc. Prima privește modul în care norma a fost introdusă și adoptată, cu încălcarea principiului statului de drept și a exigenței celor puțin două lecturi. A doua privește conținutul normei, care nu delimitează conduita și permite ingerințe patrimoniale severe pe baza unei discreții excesive.

43. Din perspectiva procedurii sunt incidente articolele 1 alin. (3), 7, 73 și 74 alin. (1) din Constituție. Din perspectiva fondului sunt incidente articolul 23 alin. (2), coroborat cu articolele 6, 9, 16 alin. (2), 22, 46, 54, 126 și 127 din Constituție și cu articolul 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție.

44. Autorul nu contestă legitimitatea protejării securității naționale și nici competența statului de a examina investițiile strategice. Tocmai importanța acestui domeniu impune ca deciziile să se întemeieze pe o lege clară, adoptată printr-o procedură constituțională și însoțită de garanții proporționale cu severitatea măsurilor.

A. Încălcarea principiului statului de drept și a procedurii constituționale de legiferare

45. Articolul 1 alin. (3) din Constituție consacră statul de drept. Acesta nu se reduce la o legalitate formală și la existența unor acte adoptate de autoritățile competente. El presupune

subordonarea statului față de drept, supremația Constituției, legalitatea acțiunii publice, certitudinea juridică și protecția împotriva arbitrariului.

46. Principiul legalității îi obligă cu precădere pe cei care edictează legea. Parlamentul nu este situat deasupra regulilor constituționale și legale ale procedurii legislative. Conformitatea unei legi privește atât conținutul său, cât și respectarea normelor superioare care stabilesc condițiile de adoptare.

47. Autonomia parlamentară este o garanție a democrației reprezentative, nu un drept de a ignora ad hoc propriile reguli. Ea poate fi exercitată numai în limitele Constituției și cu respectarea unui echilibru loial între majoritate, minoritate și dreptul fiecărui deputat de a cunoaște și dezbate conținutul normelor supuse votului.

48. Procedura legislativă reprezintă o garanție materială a drepturilor. Dezbateră în mai multe lecturi nu este o formalitate autonomă, ci mecanismul prin care soluția este expusă criticii, expertizei, opiniei minorității parlamentare și evaluării consecințelor sale juridice, economice și sociale.

49. Cerința a două lecturi protejează caracterul rațional și public al legiferării. Prima lectură fixează concepția și limitele inițiativei; lectura următoare permite examinarea amendamentelor în interiorul acelei concepții. O normă autonomă introdusă ulterior nu poate pretinde că a fost analizată doar fiindcă a fost alipită unui proiect deja votat.

50. În sensul articolului 73, un amendament care schimbă obiectul și domeniul de reglementare poate dobândi natura unei noi inițiative legislative. Dreptul de amendament nu poate fi folosit pentru a evita condițiile aplicabile inițierii, fundamentării și examinării unei legi distincte.

51. Titlul generic pentru modificarea unor acte normative nu creează prin el însuși unitatea obiectului. Unitatea trebuie să rezulte din raportul funcțional dintre soluțiile juridice, destinatarii, autoritățile competente și consecințele reglementării, nu din tehnica formală a unui act omnibus.

52. Certitudinea juridică se aplică și regulilor procesului politic. Dacă majoritatea poate modifica ad hoc obiectul unui proiect, fără a schimba transparent procedura și fără a permite o examinare echivalentă, destinatarii legii și minoritatea parlamentară nu pot anticipa modul în care se exercită puterea legislativă.

53. Necesitatea de a înlocui o trimitere la o lege abrogată putea justifica inițierea rapidă a unui proiect distinct, nu eludarea primei lecturi. Urgența poate comprima termenele în limitele

Constituției, dar nu poate elimina etapele esențiale și nici transforma o problemă autonomă într-un amendament accesoriu.

54. Comisia de la Veneția a reținut, în Lista de verificare privind statul de drept și în Opinia amicus curiae CDL-AD(2021)016 pentru Republica Moldova, că legalitatea, procedura transparentă și democratică de adoptare a legilor, certitudinea juridică și interdicția arbitrariului sunt componente ale preeminenței dreptului. Ignorarea unei reguli parlamentare importante poate dobândi dimensiune constituțională atunci când afectează aceste principii.

55. Cerința celor două lecturi nu este o formalitate fără conținut. Ea protejează calitatea deliberării, transparența, dreptul deputaților de a cunoaște și modifica proiectul, precum și încrederea publicului că o lege organică a fost examinată înainte de adoptare. Prima lectură stabilește cadrul conceptual. Atunci când Parlamentul aprobă un proiect în prima lectură, el aprobă direcția și obiectul prezentat. Deputații, comisiile, Guvernul și societatea își organizează ulterior analiza și amendamentele în raport cu acel obiect. Dacă după prima lectură ar putea fi introdusă orice reglementare autonomă, iar votul în lectura a doua ar fi suficient, articolul 74 alin. (1) ar deveni iluzoriu. Standardul legăturii indispensabile împiedică tocmai transformarea unui proiect aflat într-o fază avansată într-un vehicul pentru inițiative care nu au parcurs procedura completă.

56. În cauza de față, norma contestată nu a fost prezentată în prima lectură. Deputații nu au dezbătut dacă eliminarea termenului deosebit este justificată, dacă definiția din Legea nr. 249/2025 este suficientă, ce consecințe poate produce și ce garanții sunt necesare. Nu poate fi acceptată ideea că dezbateră despre panouri fotovoltaice a acoperit implicit orice problemă privind securitatea statului. O asemenea ficțiune ar confunda obiectivul politic general cu obiectul juridic concret al legiferării.

57. Proiectul inițial avea un obiect tehnic și sectorial: proceduri de urbanism și construcții pentru instalații energetice și regimul contribuțiilor la un fond normativ. Amendamentul are un obiect instituțional și transversal: cine este eligibil să investească în domenii strategice pentru securitatea statului. Actele normative modificate sunt diferite. Autoritățile competente sunt diferite. Destinatarii principali sunt diferiți. Consecințele juridice sunt diferite. Motivele declarate sunt diferite.

58. Modificarea articolului 6 lit. b) nu este necesară pentru aplicarea Codului urbanismului și construcțiilor. Panourile fotovoltaice pot fi autorizate și instalațiile de stocare pot fi reglementate indiferent de redacția criteriului general de neeligibilitate din Legea nr. 174/2021. În sens invers, actualizarea articolului 6 lit. b) putea și trebuia să facă obiectul unui proiect distinct, însoțit de o analiză privind securitatea națională, investițiile, drepturile patrimoniale și garanțiile procedurale. Nu exista nicio imposibilitate practică de a promova o inițiativă separată. Criteriul stabilit de Curte este o legătură indispensabilă, nu una tematică, oportună

sau îndepărtată. O conexiune generală cu economia ori energia nu este suficientă. Amendamentul trebuie să fie necesar pentru realizarea obiectului proiectului votat în prima lectură.

59. Argumentarea amendamentului confirmă lipsa legăturii. Autorul nu invocă proiectul nr. 163, instalațiile fotovoltaice sau stocarea energiei, ci abrogarea Legii nr. 618/1995. Aceasta este cauza juridică a unei inițiative distincte. Raportul comisiei nu repară această lacună. El nu explică de ce modificarea criteriilor generale din Legea nr. 174/2021 ar fi indispensabilă pentru simplificarea procedurilor de construire. Tăcerea raportului este relevantă în lumina HCC nr. 14/2024 și HCC nr. 10/2025.

60. Jurisprudența Curții a transformat această exigență într-un test concret. În HCC nr. 14 din 20 iunie 2024 și HCC nr. 10 din 24 iulie 2025, normele introduse după prima lectură au fost declarate neconstituționale atunci când nu aveau o legătură indispensabilă cu obiectul proiectului inițial. În HCC nr. 18 din 19 iulie 2024, Curtea a reținut contrariul numai pentru că proiectul și amendamentul făceau parte din același mecanism normativ.

61. Parlamentul ar putea invoca DCC nr. 57/2026 și ar putea susține că orice proiect din domeniul energetic are o legătură cu Legea nr. 174/2021. O asemenea lectură ar fi excesivă și ar ignora motivarea concretă a Curții. În DCC nr. 57/2026, proiectul de bază reglementa piața energiei electrice, comportamentele participanților, titularii de licențe și monitorizarea pieței. Amendamentul reglementa infrastructura energiei electrice ca domeniu de securitate și suspendarea ori retragerea licențelor acelorași participanți. Curtea a constatat că armonizarea era necesară pentru aplicarea coroborată a normelor. În plus, amendamentul fusese avizat expres de Guvern prin Hotărârea nr. 1024 din 21 decembrie 2023.

62. În speța actuală nu există identitate de destinatari și mecanism. Solicitantul unei autorizații de construire pentru o instalație fotovoltaică nu este, prin aceasta, identic cu orice investitor supus Legii nr. 174/2021. Norma contestată se aplică și investițiilor fără legătură cu energia. De asemenea, nu există aviz guvernamental asupra amendamentului. Avizele anterioare nu pot fi extinse prin prezumție asupra unei norme inexistente la data emiterii lor. DCC nr. 57/2026 trebuie interpretată restrâns, potrivit propriilor circumstanțe. Ea nu instituie o prezumție generală că toate proiectele economice sau energetice pot fi completate cu orice modificare a Legii nr. 174/2021.

63. DCC nr. 57/2026 trebuie citită în limitele propriilor fapte. Acolo proiectul de bază reglementa piața energiei electrice, titularii de licențe și comportamentele participanților, iar amendamentul privea aceeași infrastructură și aceleași licențe. În plus, amendamentul fusese avizat expres de Guvern. Niciuna dintre aceste premise nu există aici.

64. Parlamentul va putea susține că norma a fost votată în lectura a doua și în lectura a treia, astfel încât cerința numerică a două lecturi este îndeplinită. Această apărare confundă numărul

voturilor cu substanța deliberării. Articolul 74 alin. (1) nu cere doar două voturi, ci două lecturi. O lectură este o etapă instituțională cu funcție, documente, drepturi de participare și obiect al dezbaterii. Nu orice repetare a votului constituie o lectură substanțială. Lectura a treia din articolul 70 al Regulamentului este declanșată în condiții speciale și este orientată către amendamente esențiale și impactul lor, în special cel financiar. Ea presupune transmiterea amendamentelor comisiei și Guvernului și discutarea raportului și avizului.

65. În cauza de față, nu există avizul Guvernului asupra amendamentului privind Legea nr. 174/2021. Raportul pentru lectura a treia nu analizează norma și nu prezintă un test de compatibilitate cu Constituția ori cu Legea nr. 249/2025. Restrângerea dreptului la cuvânt în lectura a treia arată că această etapă nu este construită pentru a reproduce dezbaterile generală din prima lectură. Deputații ale căror amendamente au fost acceptate nu sunt, prin regula articolului 70 alin. (3), în aceeași situație cu autorii amendamentelor respinse, iar dezbaterile nu se reia asupra concepției întregului proiect. A admite că lectura a treia remediază automat orice amendament străin introdus în lectura a doua ar permite eludarea sistematică a HCC nr. 14/2024 și HCC nr. 10/2025. Majoritatea ar putea insera o lege organică autonomă în lectura a doua și ar putea organiza imediat un nou vot etichetat lectura a treia.

66. Standardul constituțional trebuie să fie unul efectiv: lectura a treia poate conta ca a doua examinare a unei norme noi numai dacă norma a beneficiat în mod real de documentele, avizele și dezbaterile care permit deputaților să îi înțeleagă sensul și consecințele. Probele dosarului nu demonstrează o asemenea examinare. Autorul nu susține că lipsa oricărui aviz prevăzut de o lege infraconstituțională conduce automat la neconstituționalitate. Jurisprudența Curții impune prudență în transformarea tuturor cerințelor tehnice în standarde constituționale. În prezenta cauză, lipsa avizelor are o altă funcție probatorie. Ea demonstrează că norma introdusă după prima lectură nu a fost examinată în raport cu propriul obiect și propriile consecințe.

67. Avizul Direcției generale juridice este detaliat în privința ambiguităților proiectului inițial. Tocmai această minuțiozitate arată că, dacă amendamentul privind securitatea statului ar fi fost supus Direcției, era necesară o analiză distinctă asupra noțiunii de pericol, eliminării pragului deosebit și raportului cu Legea nr. 249/2025. Avizul Guvernului din 17 iunie 2026 nu putea accepta o normă formulată la 17 iulie. Avizul din 29 iulie privește exclusiv celălalt amendament. Nu este permis ca un aviz asupra unui obiect să fie prezentat în raportul pentru lectura a treia ca și cum ar acoperi toate completările ulterioare. În DCC nr. 57/2026 Curtea a acordat importanță faptului că Guvernul avizase expres amendamentul. Absența acestui element în cauza actuală este o diferență relevantă, nu un detaliu formal.

68. Lipsa avizelor nu este invocată ca viciu autonom al oricărei legi. În speță, ea are valoare probatorie: arată că norma străină proiectului nu a fost examinată de autoritățile care ar fi

trebuit să analizeze eliminarea pragului deosebit, raportul cu Legea nr. 249/2025, efectele asupra investițiilor și garanțiile necesare.

69. Articolul 73 din Constituție protejează, potrivit HCC nr. 21 din 27 iulie 2021, dreptul deputaților de a cunoaște conținutul proiectelor și de a dispune de o perioadă rezonabilă pentru formularea propunerilor și amendamentelor. Amendamentul a fost depus într-o etapă avansată, fără avizele autorităților competente și fără o analiză care să explice schimbarea materială a pragului. Chiar dacă intervalul calendaristic nu este, singur, decisiv, complexitatea și gravitatea normei impuneau o deliberare adecvată. Nu poate fi aplicată mecanic concluzia DCC nr. 57/2026 privind un interval de patru zile. În acea cauză exista un obiect comun, un aviz guvernamental și o armonizare a regimului licențelor în aceeași piață. Aici lipsește unitatea obiectului și analiza de specialitate.

70. Standardul legăturii indispensabile este confirmat suplimentar de organizarea internă a procedurii parlamentare. Proiectul nr. 163 a fost examinat în fond de Comisia economie, buget și finanțe, comisie a cărei competență firească acoperă urbanismul, construcțiile și infrastructura energetică, nu criteriile de eligibilitate a investitorilor în domenii de securitate. Autorul sesizării nu identifică nicio sesizare sau aviz al comisiei parlamentare cu competență în materie de securitate națională asupra amendamentului din 17 iulie 2026. Această omisiune nu este invocată ca un viciu de sine stătător, raportat la Regulamentul Parlamentului, ci ca un indiciu suplimentar al lipsei legăturii indispensabile: chiar arhitectura instituțională a examinării parlamentare tratează norma introdusă ca fiind străină de competența comisiei care a analizat-o, ceea ce confirmă, dintr-o perspectivă convergentă cu cea expusă mai sus, că amendamentul nu aparținea obiectului proiectului nr. 163.

71. Dreptul la deliberare nu este satisfăcut prin simpla disponibilitate materială a unei pagini de amendament. Deputații trebuie să poată înțelege efectele eliminării unor garanții și să confrunte soluția cu opinii juridice, economice și de securitate. Articolul 6 lit. b) din Legea nr. 174/2021, în redacția actuală, nu a fost discutat în prima lectură și nu avea o legătură indispensabilă cu proiectul nr. 163. Voturile din lecturile a doua și a treia nu au fost însoțite de o examinare substanțială aptă să substituie etapa omisă. Prin urmare, articolul III din Legea nr. 153/2026 și textul încorporat contravin articolelor 73 și 74 alin. (1), coroborate cu articolele 1 alin. (3), 5 și 7 din Constituție.

72. Argumentul potrivit căruia proiectul a avut formal trei lecturi nu răspunde criticii. Constituția cere două lecturi substanțiale ale normei, nu două apăsări succesive ale butonului de vot asupra unui text compozit. Prima lectură a privit alt obiect, iar lectura a treia nu a fost însoțită de documentele și deliberarea care ar putea substitui etapa conceptuală omisă.

73. Legătura cauzală dintre norma contestată și încălcarea procedurii constituționale este directă. Articolul 6 lit. b) a fost introdus după prima lectură într-un proiect cu alt obiect, astfel

încât nu a beneficiat de prima lectură a proiectului, iar în lipsa unei examinări substanțiale distincte, însoțite de avize și dezbateri asupra propriei sale concepții, votarea ulterioară nu a înlăturat omisiunea. Norma a intrat astfel în ordinea juridică fără cele două lecturi efective cerute de articolul 74 alin. (1), ceea ce atrage și încălcarea articolelor 73, 1 alin. (3) și 7 din Constituție.

B. Încălcarea articolului 23 din Constituție: calitatea și previzibilitatea legii

74. Articolul 23 alin. (2) obligă statul să adopte norme accesibile, clare și previzibile. O persoană trebuie să poată stabili, la nevoie cu asistență juridică, ce conduită îi este cerută și ce consecințe poate produce. Exigența nu reclamă o precizie absolută, însă interzice ca limitele esențiale ale ingerinței să fie lăsate în întregime autorității de aplicare.

75. Certitudinea juridică nu exclude folosirea unor categorii generale. Ea cere însă repere obiective, coerență și delimitarea marjei de discreție. O putere discreționară fără limite materiale nu trece testul previzibilității doar pentru că actul administrativ poate fi atacat ulterior în instanță.

76. Accesibilitatea privește posibilitatea de a cunoaște norma; claritatea și previzibilitatea privesc posibilitatea de a-i înțelege conținutul și efectele. Publicarea unui text nu compensează lipsa criteriilor care determină când și de ce o persoană va fi exclusă de la investiții.

77. Standardul este mai exigent atunci când norma constituie temei pentru măsuri care pot schimba proprietarul unei participații, retrage licențe sau desființe raporturi contractuale. Intensitatea consecinței impune o densitate normativă corespunzătoare.

78. Noțiunile juridice nedeterminate sunt admisibile dacă legea oferă indicatori, obiective și garanții care le structurează aplicarea. În lipsa lor, clauza generală încetează să fie o tehnică de flexibilitate și devine o delegare nelimitată a funcției legislative către executiv.

79. Articolul 6 din Constituție consacră principiul separării și colaborării puterilor în stat. Atunci când legea nu delimitează conduita, gravitatea și legătura cu investiția, funcția de a stabili — de la caz la caz — conținutul efectiv al criteriului de neeligibilitate se mută de la legislator la organul administrativ însărcinat cu aplicarea legii. Consiliul menționat de Legea nr. 174/2021 nu doar aplică o normă preexistentă, ci, în absența oricărui reper legal, definește practic el însuși, prin fiecare decizie, sfera conduitelor care constituie „pericol pentru securitatea statului”. O asemenea delegare nelimitată a funcției normative excede cadrul constituțional al colaborării puterilor: puterea executivă poate aplica și concretiza criterii legale, dar nu poate substitui, prin practică administrativă repetată, absența unei opțiuni legislative în domenii care ating drepturi și libertăți fundamentale — domenii pe care Constituția le rezervă, la articolul 72 alin. (3), reglementării prin lege organică, adoptată de

Parlament potrivit procedurii prevăzute la articolul 74 alin. (1), iar nu concretizării ad-hoc, de la caz la caz, de către un organ administrativ.

80. Formula acțiuni sau inacțiuni nu diferențiază între conduite ilicite și licite, intenționate și neintenționate, publice și private, directe și indirecte. Ea poate include inclusiv exercitarea unor drepturi, relații profesionale sau asocieri care nu au fost declarate ilegale.

81. Termenul implicat poate descrie autorul, complicele, beneficiarul, persoana asociată, persoana care a tolerat o conduită sau chiar persoana doar menționată într-o informație. Lipsa unei definiții amplifică incertitudinea și riscul de răspundere prin asociere.

82. Calitatea legii protejează și egalitatea în aplicare. Fără criterii comune, practica poate varia în funcție de componența organului, sursele de informații sau contextul politic, iar operatorii aflați în situații comparabile pot primi soluții diferite fără o justificare verificabilă.

83. Imprevizibilitatea criteriului contestat nu afectează exclusiv securitatea juridică individuală, ci și egalitatea în aplicarea legii, garantată de articolul 16 alin. (2) din Constituție. O normă care nu stabilește praguri, termene sau criterii de conexiune obiective lasă practica administrativă să diferențieze între investitori aflați în situații comparabile pe baza unor elemente pe care legea nu le indică — sursa informației, componența organului la momentul deciziei sau contextul politic al examinării. Articolul 23 alin. (2) și articolul 16 alin. (2) se susțin astfel reciproc: o lege insuficient de clară pentru a fi previzibilă pentru destinatar este, din aceleași motive structurale, insuficient de clară pentru a fi aplicată egal tuturor destinatarilor aflați în situații comparabile. Autorul nu invocă existența unui tratament efectiv diferențiat într-un caz concret, ci riscul structural pe care norma îl creează prin absența oricărui reper obiectiv de diferențiere — risc suficient pentru un control abstract de constituționalitate.

84. În materia securității naționale, nevoia de flexibilitate este reală. Totuși, cu cât informațiile sunt mai greu accesibile persoanei și consecințele sunt mai grave, cu atât devin mai importante claritatea criteriului, obligația motivării și controlul independent.

85. Cerința previzibilității nu obligă legislatorul să enumere toate situațiile posibile. În domeniul securității naționale este inevitabilă utilizarea unor concepte generale. Totuși, generalitatea admisibilă nu este echivalentă cu absența criteriilor. Cu cât autoritatea dispune de o marjă mai largă și consecința este mai severă, cu atât legea trebuie să indice scopul, factorii relevanți, limitele temporale și garanțiile de control. Destinatarul nu trebuie să anticipeze cu certitudine rezultatul, dar trebuie să cunoască elementele pe baza cărora va fi evaluat.

86. Articolul 6 lit. b) nu identifică nicio categorie de conduită. El utilizează perechea universală acțiuni sau inacțiuni, care cuprinde orice comportament uman. Singurul element de selecție este aprecierea că acesta prezintă un pericol pentru securitatea statului. Norma nu cere

ca acțiunea să fie ilegală. Nu cere existența unei condamnări, a unei sancțiuni, a unei încălcări administrative sau a unei constatări judiciare. Nu cere nici măcar caracterul culpabil al conduitei. Norma nu stabilește dacă pericolul trebuie să fie direct sau indirect, real sau ipotetic, actual sau viitor, grav sau minor, probabil sau doar posibil. Eliminarea termenului deosebit este relevantă tocmai pentru că legislatorul a renunțat la un prag de intensitate.

87. Norma nu stabilește legătura necesară dintre conduită și investiția examinată. O persoană poate fi calificată neeligibilă pentru o investiție într-un domeniu în baza unei conduite fără nicio legătură funcțională cu acel domeniu. Norma nu limitează perioada de referință. Formula au fost sau sunt implicate permite valorificarea oricărei conduite din trecut, indiferent de timpul scurs, schimbarea circumstanțelor, reabilitare sau lipsa unui risc actual. Norma nu precizează ce înseamnă implicate. Nu este clar dacă este necesară participarea directă, sprijinul, beneficiul, asocierea, tolerarea, simpla relație cu o terță persoană ori apariția într-un material informativ.

88. Norma nu definește standardul dețin probe și informații documentate. Termenii nu indică nivelul de suficiență, coroborarea, credibilitatea surselor, posibilitatea folosirii informațiilor neverificate sau a datelor provenite de la servicii străine. Existența unui document nu transformă automat informația în probă fiabilă. Un raport, o notă informativă, un articol de presă sau o comunicare poate fi documentată ca formă, dar insuficientă ca valoare probatorie.

89. Sintagma probe și informații documentate nu instituie un standard probator. Ea nu diferențiază între indicii, informații neverificate, note operative, materiale clasificate, articole de presă, sancțiuni administrative sau hotărâri judiciare și nu cere expres suficiență, coroborare, actualitate ori credibilitate.

90. Legea nr. 249/2025 definește pericolul ca o situație incertă, caracterizată prin existența unui potențial de a prejudicia securitatea și interesele naționale, determinată de capacități sau factori a căror intenție nu este cunoscută ori evidentă, dar care necesită prevenire și pregătire instituțională. Această definiție are o funcție generală în sistemul securității naționale. Aplicată mecanic articolului 6 lit. b), ea confirmă, nu elimină, caracterul extensiv al criteriului: situație incertă, potențial de prejudiciere și intenție necunoscută. O asemenea definiție poate fi adecvată pentru planificarea strategică a instituțiilor, monitorizarea riscurilor și măsuri de pregătire. Ea nu este, fără criterii suplimentare, suficientă pentru a lipsi o persoană de eligibilitate și a activa măsuri patrimoniale severe.

91. DCC nr. 96/2026 a reținut caracterul suficient al reperelor într-un context în care noțiunea contestată era integrată într-o listă de conduite de gravitate ridicată, precum schimbarea violentă a regimului constituțional, uzurparea puterii și terorismul. Contextul restrângea semnificația termenului general. Articolul 6 lit. b) nu conține un context

comparabil. Orice acțiune sau inacțiune poate fi inclusă, iar efectul este decis de un organ administrativ în cadrul examinării investiției.

92. DCC nr. 96/2026 nu validează formula actuală. În cauza respectivă, noțiunea generală era plasată într-un context de conduite de gravitate ridicată, care îi restrângea sensul. Articolul 6 lit. b) nu oferă un context comparabil și poate cuprinde orice acțiune sau inacțiune.

93. Coerența internă a articolului 6 evidențiază caracterul excepțional al literei b). Celelalte criterii se raportează, în general, la situații juridice identificabile: proceduri penale, condamnări, sancțiuni sau liste oficiale. Aceste criterii permit destinatarului să cunoască dacă se află în categoria vizată și oferă autorității repere verificabile. Litera b) creează o categorie reziduală care poate absorbi orice situație neacoperită de celelalte litere. Dacă legislatorul a considerat necesare hotărâri definitive, termene și acte oficiale pentru alte cazuri de neeligibilitate, nu este explicat de ce litera b) nu conține nicio limită temporală și niciun standard comparabil. Norma riscă să permită folosirea literei b) pentru a evita garanțiile celorlalte criterii. O persoană care nu este condamnată, nu este sancționată și nu figurează într-o listă poate fi totuși exclusă pe baza unor informații documentate și a unei evaluări de pericol.

94. O normă atât de generală poate fi aplicată diferit unor situații similare. Două persoane aflate în circumstanțe comparabile pot primi soluții opuse în funcție de sursele informaționale, aprecierea politică sau practica administrativă a momentului. Lipsa criteriilor împiedică și controlul judiciar efectiv. Instanța poate verifica existența formală a unor documente, dar fără un prag legal este dificil să stabilească dacă autoritatea a depășit limitele discreției.

95. În *Rotaru v. România* [MC], nr. 28341/95, 4 mai 2000, Curtea Europeană a cerut ca legea care conferă puteri în domeniul securității să indice întinderea și modalitatea de exercitare a discreției. În *Al-Nashif v. Bulgaria*, nr. 50963/99, 20 iunie 2002, și *C.G. și alții v. Bulgaria*, nr. 1365/07, 24 aprilie 2008, Curtea a insistat asupra unui control independent real, capabil să respingă aprecierea executivului dacă este arbitrară ori nerezonabilă.

96. *Regner v. Republica Cehă* [MC], nr. 35289/11, 19 septembrie 2017, și *Muhammad și Muhammad v. România* [MC], nr. 80982/12, 15 octombrie 2020, confirmă că secretul poate justifica limitări ale accesului la material, dar numai în prezența unor garanții compensatorii, a comunicării esenței motivelor și a unui control independent asupra necesității secretului și temeiniciei măsurii.

97. Formula au fost sau sunt implicate conferă normei o deschidere temporală nelimitată. Nu există un termen de cinci, zece sau alt număr de ani și nu există criterii privind relevanța actuală. O conduită veche, care nu a generat condamnare ori sancțiune, poate fi valorificată după un interval nedeterminat. Persoana nu poate ști când încetează riscul de a fi exclusă. Securitatea națională poate justifica luarea în considerare a trecutului, dar legea trebuie să ceară o evaluare a actualității și persistenței riscului. Faptul istoric și pericolul prezent sunt

noțiuni distincte. Lipsa unei limite afectează și reintegrarea juridică. O persoană achitată, reabilitată sau față de care o procedură a fost încetată poate rămâne vizată de informații documentate fără un mecanism clar de actualizare ori radiere.

98. Formula au fost sau sunt implicate, combinată cu absența oricărei limite temporale, ridică o problemă suplimentară de compatibilitate cu articolul 22 din Constituție, care consacră principiul potrivit căruia nimeni nu poate fi supus unei consecințe juridice defavorabile pentru o conduită care, la momentul săvârșirii, nu atrăgea o asemenea consecință sau al cărei regim juridic s-a schimbat ulterior în sens mai sever. Deși articolul 22 este formulat în termeni proprii dreptului sancționator, principiul pe care îl exprimă — interdicția de a agrava retroactiv consecințele unei conduite trecute — este relevant prin analogie ori de câte ori o normă atașează unei fapte anterioare un regim juridic nou și mai sever decât cel existent la data faptei. Articolul 6 lit. b), în redacția actuală, poate fi aplicat unei conduite anterioare intrării sale în vigoare, evaluată potrivit unui standard mai extins — orice pericol, fără prag de gravitate — decât cel existent la data faptei, care cerea un pericol deosebit, definit expres. O persoană care, la momentul conduitei sale, nu se afla sub incidența niciunui criteriu de excludere poate deveni retroactiv neeligibilă exclusiv ca efect al modificării legislative, fără ca propria sa conduită să se fi schimbat. Această caracteristică amplifică, dintr-un unghi suplimentar, deficitul de previzibilitate deja identificat în raport cu articolul 23 alin. (2).

99. În domeniul securității, unele informații nu pot fi divulgate integral. Convenția Europeană admite folosirea materialului confidențial, dar cere garanții compensatorii apte să mențină caracterul efectiv al apărării și controlului. Articolul 6 lit. b) nu precizează ce elemente esențiale trebuie comunicate persoanei, cum poate contesta fiabilitatea informațiilor și ce standard aplică instanța atunci când materialul este secret. *Regner v. Republica Cehă și Muhammad și Muhammad v. România* arată că restricțiile pot fi compatibile cu Convenția numai dacă sunt compensate prin proceduri care permit persoanei să cunoască esența acuzațiilor și unei autorități independente să examineze efectiv materialul. Prezenta sesizare nu solicită Curții să declare neconstituțional întregul regim al informațiilor clasificate. Ea subliniază că generalitatea criteriului material, combinată cu secretul surselor, amplifică riscul de arbitrar și impune o delimitare legislativă mai strictă.

100. Definiția generală din Legea nr. 249/2025 nu poate suplini lipsa pragului și a criteriilor din norma care activează consecințe patrimoniale. Ea este utilă planificării strategice și prevenirii, însă nu răspunde întrebărilor referitoare la gravitate, actualitate, legătura cu investiția, perioada de referință și standardul probei.

101. Controlul judiciar nu poate transforma instanța în autorul normei primare. Fără repere legale, judecătorul poate verifica existența formală a documentelor, dar nu poate stabili după

criterii previzibile când un risc potențial justifică excluderea investitorului și pierderea unor drepturi patrimoniale.

102. Legătura cauzală dintre articolul 6 lit. b) și încălcarea articolului 23 alin. (2) constă în faptul că această normă este chiar criteriul juridic care determină neeligibilitatea, dar nu precizează conduita, gravitatea, actualitatea, legătura cu investiția ori standardul probator. Din cauza acestor omisiuni, destinatarul nu poate anticipa când va fi exclus, iar autoritatea dobândește puterea de a activa măsuri patrimoniale severe fără repere verificabile. Imprevizibilitatea normei produce astfel direct insecuritatea juridică și riscul unei ingerințe necontrolabile în drepturile protejate de articolele 46 și 54 din Constituție.

C. Dreptul de proprietate, protecția investițiilor, economia de piață și concurența loială

103. Articolul 46 din Constituție protejează nu doar bunurile corporale, ci și interesele patrimoniale recunoscute de drept. Proprietatea cuprinde posesia, folosința și dispoziția, iar lipsirea titularului de unul dintre aceste atribute constituie o ingerință care trebuie justificată.

104. Articolul 127 obligă statul să ocrotească proprietatea și să garanteze realizarea ei în formele solicitate de titular, în limitele interesului societății. Rezerva interesului societății nu conferă autorității un cec în alb; existența și gravitatea interesului trebuie să poată fi verificate în baza legii.

105. În jurisprudența europeană, articolul 1 din Protocolul nr. 1 cuprinde trei reguli: respectarea bunurilor, condițiile privării de proprietate și dreptul statului de a reglementa folosința bunurilor. Indiferent de calificarea tehnică, orice ingerință trebuie să fie legală, să urmărească un interes public și să păstreze un just echilibru.

106. O înstrăinare impusă administrativ poate constitui, după efectele sale, o privare de proprietate sau o măsură de control al folosinței. Chiar atunci când proprietarul primește un

preț, termenul scurt, cercul limitat al cumpărătorilor și pierderea primei de control pot produce o sarcină individuală excesivă.

107. Dreptul asupra unei participații nu se reduce la valoarea nominală. El include dreptul de vot, influența asupra strategiei, accesul la informație, dreptul la dividende, posibilitatea de a păstra sau transmite investiția și valoarea economică a poziției de control.

108. Retragera licenței poate devaloriza active care, izolat, rămân formal în patrimoniu, dar nu mai pot fi folosite potrivit destinației economice. De aceea, aprecierea ingerinței trebuie să privească efectul asupra întreprinderii ca ansamblu, nu doar existența fizică a bunurilor.

109. Protecția constituțională a economiei de piață are și o dimensiune obiectivă. Statul trebuie să creeze reguli previzibile de acces și menținere pe piață, să protejeze concurența loială și să împiedice folosirea instrumentelor administrative pentru avantaje selective.

110. Articolul 126 alin. (2) lit. c), privind protejarea intereselor naționale, trebuie interpretat împreună cu literele b) și h), privind libertatea activității de întreprinzător, concurența loială și inviolabilitatea investițiilor. Niciuna dintre aceste obligații nu o anulează pe cealaltă.

111. Excepțiile de securitate admise de dreptul internațional economic nu funcționează ca o autorizație pentru restricții arbitrare sau disimulate. Ele presupun bună-credință, legătură reală cu interesul de securitate și proceduri care permit verificarea măsurii.

112. Norma contestată nu produce doar o evaluare reputațională. Ea stabilește eligibilitatea juridică pentru realizarea și menținerea investițiilor în domenii strategice și poate activa măsuri asupra unor drepturi patrimoniale existente. O investiție poate consta în bunuri mobile și imobile, acțiuni, părți sociale, creanțe, licențe, drepturi contractuale, proprietate intelectuală și alte active cu valoare economică. Aceste elemente intră, în funcție de situație, în câmpul articolului 46 din Constituție. Refuzul unei investiții pur viitoare nu echivalează în toate cazurile cu atingerea unui bun existent. Totuși, Legea nr. 174/2021 nu se limitează la asemenea situații. Ea permite intervenția asupra investițiilor realizate și asupra persoanelor juridice care dețin active, licențe și cote de participare. Obligarea la înstrăinarea acțiunilor sau părților sociale afectează dreptul de dispoziție. Rezoluțiunea unor contracte afectează creanțe și poziții contractuale. Suspendarea sau retragerea actelor permissive poate reduce ori elimina valoarea economică a întreprinderii și a fondului de comerț.

113. Legea nr. 81/2004 confirmă aceeași concepție largă: investiția include acțiuni și părți sociale, licențe și autorizații, creanțe, drepturi contractuale, proprietate intelectuală și

goodwill. Măsurile care privează investitorul, direct sau indirect, de titlul sau controlul asupra investiției sunt supuse unor garanții speciale.

114. Curtea Europeană a recunoscut că o licență indispensabilă unei activități economice poate constitui un interes patrimonial protejat. În *Tre Traktörer AB v. Suedia*, retragerea licenței de servire a băuturilor alcoolice a fost analizată sub articolul 1 din Protocolul nr. 1. În *Capital Bank AD v. Bulgaria*, retragerea licenței bancare a constituit o ingerință în bunurile băncii. În *Rola v. Slovenia*, Curtea Europeană a reținut că restricțiile privind exercitarea unei profesii și retragerea unei licențe pot afecta semnificativ condițiile activității și interesele economice. Aceste principii sunt pertinente pentru efectele Legii nr. 174/2021 asupra actelor permissive și investițiilor existente. Prin urmare, articolul 23 alin. (2) poate fi aplicat în coroborare cu articolul 46. Destinatarii trebuie să poată prevedea în ce condiții acțiunile lor pot conduce la pierderea ori diminuarea unor bunuri și drepturi patrimoniale.

115. O acțiune sau o parte socială nu reprezintă doar o fracțiune contabilă din capital. Ea are o valoare economică proprie și conferă titularului un ansamblu de drepturi: dreptul la dividende, dreptul la o cotă din active în caz de lichidare, dreptul de vot și dreptul de a influența conduita și politica societății. Curtea Europeană a stabilit în *Olczak v. Polonia* și *Sovtransavto Holding v. Ucraina* că participațiile societare și drepturile de vot și de influență atașate acestora constituie bunuri în sensul articolului 1 din Protocolul nr. 1. Această protecție corespunde articolului 46 din Constituție. Obligarea titularului să înstrăineze acțiunile sau părțile sociale ori să renunțe la controlul societății intervine direct în bunul său. Măsura nu produce doar o diminuare indirectă a valorii companiei, ci modifică titularul, întinderea și modalitatea de exercitare a dreptului de proprietate.

116. Dreptul de dispoziție este un atribut fundamental al proprietății. Articolele 46 și 127 protejează alegerea titularului de a păstra, transmite, greva sau valorifica participația sa. Înlocuirea acestei alegeri printr-o obligație administrativă de vânzare reprezintă una dintre cele mai intense forme de ingerință patrimonială. Ingerința există chiar dacă persoana juridică își continuă activitatea. Acționarul poate pierde dreptul de control, prima de control, influența asupra strategiei societății și beneficiile aferente poziției sale, iar aceste elemente au o valoare economică distinctă. Regula potrivit căreia acționarul nu se poate identifica, de regulă, cu societatea în plângerile privind prejudiciile suportate de aceasta nu este incidentă în aceeași manieră. Aici măsura legală vizează nemijlocit participația și controlul acționarului, nu doar patrimoniul societății.

117. În sectoarele reglementate, licența sau autorizația reprezintă adesea condiția juridică fără de care activele materiale, personalul, contractele și infrastructura întreprinderii nu pot fi utilizate potrivit destinației economice. De aceea, licența valabilă are o valoare patrimonială autonomă. Curtea Europeană a calificat licențele de afaceri drept bunuri în *Tre Traktörer AB v. Suedia*, *Capital Bank AD v. Bulgaria*, *Megadat.com SRL v. Moldova* și *Bimer S.A. v.*

Moldova. Retragera sau suspendarea lor constituie o ingerință, de regulă analizată ca un control al folosinței bunurilor. În *Bercut SRL v. Moldova*, retragera licenței unei școli auto a condus la închiderea afacerii, iar Curtea Europeană a constatat încălcarea articolului 1 din Protocolul nr. 1 și a acordat despăgubiri patrimoniale. Cauzele *Megadat.com SRL, Bimer S.A. și Donprut SRL* confirmă aceeași exigență față de autoritățile Republicii Moldova.

118. Protecția nu se reduce la actul permisiv privit izolat. Clientela și goodwill-ul construite prin activitatea proprie pot constitui active, iar contractele și creanțele suficient stabilite pot intra în câmpul dreptului de proprietate. O măsură care face imposibilă continuarea activității poate devaloriza simultan toate aceste elemente. Legea nr. 174/2021 creează un lanț normativ direct: calificarea persoanei ca neeligibilă poate conduce la refuzul menținerii investiției, la înstrăinarea participațiilor, la rezoluțiunea tranzacțiilor și la suspendarea ori retragera actelor permissive. Prin urmare, articolul 6 lit. b) nu este o normă lipsită de efect patrimonial propriu. Valoarea întreprinderii rezultă din combinarea activelor corporale, participațiilor, licențelor, contractelor, reputației și clientelei. Faptul că unele dintre aceste elemente nu sunt protejate separat în orice ipoteză nu permite statului să ignore efectul cumulativ al unei măsuri care poate dezorganiza ori exclude întreprinderea de pe piață.

119. Autorul nu susține existența unui drept constituțional la profit garantat, la păstrarea unei cote de piață sau la obținerea oricărei autorizații viitoare. Articolul 1 din Protocolul nr. 1 protejează bunurile existente, iar veniturile viitoare sunt protejate numai dacă au fost deja câștigate ori există o creanță executorie. De asemenea, o speranță legitimă trebuie să fie mai concretă decât o simplă speranță și să se întemeieze pe o normă, un act juridic sau o hotărâre care conferă un interes patrimonial suficient stabilit. Sesizarea folosește această noțiune în sensul strict al jurisprudenței europene. În consecință, argumentul principal privește participațiile societare existente, licențele și autorizațiile valabile, drepturile contractuale și creanțele certe, clientela și valoarea deja constituită a întreprinderii. Profitul nerealizat poate fi relevant pentru evaluarea întinderii prejudiciului, dar nu este prezentat ca unic bun.

120. În *UAB AmberCore DC și UAB Arcus Novus v. Lituania*, Curtea nu a identificat o speranță legitimă în obținerea unui permis viitor pentru un centru de date refuzat din motive de securitate națională. Acea situație este diferită de ingerința asupra unor investiții realizate și asupra unor bunuri, licențe și drepturi corporative deja existente. Această delimitare împiedică transformarea criticii într-o revendicare abstractă a libertății economice. Ea arată, în același timp, că atunci când mecanismul este aplicat unei afaceri existente, statul nu poate evita controlul de proprietate calificând măsura drept simplu refuz al unei investiții.

121. În *Olczak v. Polonia* (dec.), nr. 30417/96, 7 noiembrie 2002, și *Sovtransavto Holding v. Ucraina*, nr. 48553/99, 25 iulie 2002, Curtea Europeană a recunoscut caracterul patrimonial al participațiilor societare și al drepturilor de influență aferente. În *Van Marle și alții v. Țările*

de Jos, 26 iunie 1986, și Könyv-Tár Kft și alții v. Ungaria, nr. 21623/13, 16 octombrie 2018, clientela și valoarea economică dezvoltată prin activitate au fost examinate ca bunuri.

122. Licențele indispensabile unei activități pot constitui bunuri. Tre Traktörer Aktiebolag v. Suedia, nr. 10873/84, 7 iulie 1989, Capital Bank AD v. Bulgaria, nr. 49429/99, 24 noiembrie 2005, Megadat.com SRL v. Moldova, nr. 21151/04, 8 aprilie 2008, și Bercut SRL v. Moldova, nr. 32247/07, 6 decembrie 2011, arată că retragerea licenței și afectarea continuității afacerii intră în câmpul articolului 1 din Protocolul nr. 1.

123. În Rola v. Slovenia, nr. 12096/14 și nr. 39335/16, 4 iunie 2019, Curtea a examinat pierderea dreptului de a exercita o activitate profesională autorizată și efectul asupra intereselor economice. În Korporativna Targovska Banka AD v. Bulgaria, nr. 46564/15 și nr. 68140/16, 30 august 2022, lipsa garanțiilor judiciare adecvate în retragerea licenței bancare a avut o importanță decisivă.

124. Sesizarea nu susține existența unui drept la un profit viitor sau la menținerea unei cote de piață. Veniturile viitoare sunt protejate numai dacă au fost deja câștigate sau există o creanță suficient stabilă. Obiectul protecției îl constituie bunurile existente: participații, control, licențe, contracte, creanțe, clientelă și valoarea deja constituită a întreprinderii.

125. UAB AmberCore DC și UAB Arcus Novus v. Lituania, nr. 56774/18, 13 iunie 2023, nu conduce la o concluzie contrară. În acea cauză nu exista o speranță legitimă suficientă privind obținerea unui permis viitor, iar instanțele dispuneau de material neclasificat și de garanții robuste. Speța delimitează un proiect viitor de ingerința asupra bunurilor și licențelor existente.

126. Articolul 126 nu consacră o economie lipsită de reglementare. Statul are obligația de a proteja interesele naționale și poate controla investițiile care prezintă riscuri reale. Totuși, aceeași normă obligă statul să asigure libertatea activității de întreprinzător și inviolabilitatea investițiilor. Aceste obligații trebuie reconciliate, nu eliminate una în favoarea celeilalte. Un mecanism previzibil de screening poate crește încrederea investitorilor. Un criteriu nelimitat, aplicabil pe baza unor informații inaccesibile și fără prag de gravitate, produce efectul contrar: incertitudine, selectivitate și risc de descurajare a investițiilor legitime.

127. Protejarea securității economice presupune și stabilitatea cadrului juridic. Deciziile imprevizibile privind eligibilitatea pot afecta finanțarea, costul capitalului, tranzacțiile și reputația jurisdicției investiționale. Articolul 9 alin. (3), articolul 126 alin. (1) și alin. (2) lit. b), c) și h), precum și articolul 127 trebuie citite ca un ansamblu. Constituția nu a instituit o opoziție între securitatea economică și piața liberă, ci a impus statului obligația de a le realiza concomitent. Obligația de protejare a intereselor naționale nu are o poziție ierarhic superioară libertății activității de întreprinzător și inviolabilității investițiilor. Ea justifică reglementarea, dar nu autorizează criterii nelimitate sau măsuri care nu păstrează un raport rezonabil cu riscul

concret. Articolul 127 alin. (2) garantează realizarea proprietății în formele solicitate de titular, cu rezerva intereselor societății. Această rezervă cere identificarea unui interes real și verificabil; nu poate fi transformată într-o prezumție generală că orice persoană menționată într-o informație de securitate trebuie să își abandoneze investiția.

128. Articolul 9 alin. (3) și articolul 126 definesc economia Republicii Moldova ca economie de piață, întemeiată pe proprietate și concurență liberă. Libera inițiativă presupune accesul și menținerea pe piață în baza unor reguli generale și previzibile, libertatea tranzacțiilor și inadmisibilitatea amestecului arbitrar în raporturile economice.

129. Concurența loială presupune reguli generale, neutre și verificabile, aplicate în mod coerent operatorilor aflați în situații comparabile. Ea este incompatibilă cu posibilitatea ca accesul sau menținerea pe piață să depindă de criterii pe care destinatarii nu le pot anticipa și instanțele nu le pot controla după repere legislative. În sectoarele strategice, o decizie privind eligibilitatea unui investitor poate modifica structura pieței. Refuzul investiției, schimbarea controlului ori retragerea licenței pot elimina sau slăbi un operator, pot afecta finanțarea acestuia și pot crea avantaje economice indirecte pentru concurenți. Sesizarea nu pretinde că orice asemenea efect este nelegitim. Uneori, protecția securității impune eliminarea unui risc chiar dacă măsura produce efecte concurențiale. Problema este că legea trebuie să asigure că efectul asupra pieței este consecința necesară a neutralizării unui risc demonstrat, nu rezultatul unei discreții insuficient delimitate.

130. O normă vagă generează o barieră administrativă atât pentru intrarea pe piață, cât și pentru continuarea activității. Ea crește costul capitalului, reduce predictibilitatea tranzacțiilor, afectează evaluarea întreprinderilor și poate descuraja investitorii care nu pot estima criteriile după care vor fi acceptați ori excluși. Riscul de aplicare selectivă este relevant chiar fără dovada unui favoritism concret. Rolul controlului abstract este tocmai prevenirea arhitecturilor normative care permit tratamente diferite fără criterii obiective și lasă protecția concurenței la discreția politică sau administrativă a momentului. Articolele 9 și 126 nu garantează imunitatea întreprinderilor față de control și nu consacră un drept absolut de a activa într-un sector strategic. Ele impun însă ca restricțiile să fie instituite prin norme clare, să urmărească un interes național real și să fie proporționale și nediscriminatorii. Convenția Europeană nu consacră un drept autonom la concurență loială sau la o anumită cotă de piață. Acest capăt se întemeiază în primul rând pe Constituția Republicii Moldova. Jurisprudența privind proprietatea completează analiza, deoarece barierele concurențiale se materializează în ingerințe asupra participațiilor, licențelor și valorii întreprinderii. Prin urmare, imprevizibilitatea articolului 6 lit. b) afectează nu doar securitatea juridică individuală, ci și ordinea obiectivă a pieței. O competiție autentică nu poate funcționa atunci când continuitatea

unei afaceri poate depinde de un criteriu fără prag de gravitate, limită temporală și legătură obligatorie cu investiția.

131. Acordul de Asociere RM–UE susține aceeași direcție: climat favorabil investițiilor, libertatea mișcărilor de capital, concurență liberă și nedenaturată, aplicarea transparentă și nediscriminatorie a regulilor și revizuirea independentă a acțiunilor administrative. Aceste angajamente nu exclud excepțiile de securitate, dar cer ca acestea să fie folosite în limite clar determinate.

132. O decizie de schimbare a controlului sau de retragere a licenței poate modifica structura unei piețe și poate avantaja indirect concurenții. Sesizarea nu afirmă existența unui favoritism concret; controlul abstract urmărește să împiedice tocmai existența unei arhitecturi normative care permite diferențe de tratament fără criterii obiective și verificabile.

133. Faptul că întreprinderea poate continua temporar activitatea nu exclude ingerința. Obligația de înstrăinare afectează direct dreptul de dispoziție, drepturile de vot, prima de control, finanțarea și valoarea participației din momentul în care este impusă.

134. Raportul causal cu articolele 9, 46, 126 și 127 este nemijlocit: constatarea neeligibilității în baza articolului 6 lit. b) permite refuzul investiției, înstrăinarea acțiunilor sau părților sociale, pierderea controlului, rezoluțiunea contractelor și retragerea licențelor. Aceste efecte diminuează ori înlătură atribute ale unor bunuri existente și pot determina excluderea operatorului de pe piață; ele nu reprezintă consecințe ipotetice îndepărtate, ci măsuri prevăzute expres de aceeași lege. În acest mod, criteriul insuficient delimitat afectează direct proprietatea, inviolabilitatea investițiilor, libertatea activității de întreprinzător și concurența loială.

D. Lipsa proporționalității restrângerii în sensul articolului 54 din Constituție

135. Articolul 54 impune ca orice restrângere să fie prevăzută de lege, să urmărească un scop legitim, să fie necesară într-o societate democratică, proporțională cu situația care a determinat-o și să nu afecteze substanța dreptului. Proporționalitatea presupune o legătură rațională între mijloc și scop, inexistența unei măsuri la fel de eficiente și mai puțin intruzive și un just echilibru între beneficiul public și sarcina individuală.

136. Securitatea națională este un scop legitim expres prevăzut de articolul 54. Totuși, scopul legitim nu validează orice mijloc. Prima condiție – caracterul prevăzut de lege – nu este

îndeplinită atunci când conduita, gravitatea pericolului și limitele discreției nu pot fi determinate.

137. Testul proporționalității nu poate fi redus la invocarea scopului. Autoritatea trebuie să demonstreze că măsura este aptă să reducă riscul concret, că nu există o alternativă comparabil de eficientă și mai puțin intruzivă și că avantajul public justifică sarcina impusă titularului.

138. Legătura rațională lipsește atunci când conduita imputată nu are o conexiune suficientă cu domeniul, obiectul, tehnologia, infrastructura, beneficiarul efectiv sau capacitatea de influență aferentă investiției analizate. Un risc abstract atribuit persoanei nu este automat un risc al investiției.

139. Necesitatea presupune diferențierea între investiții viitoare și investiții existente, între participatii minoritare și control, între accesul la infrastructură critică și activități fără asemenea acces, precum și între riscuri remediabile și riscuri care nu pot fi neutralizate prin condiții.

140. Proporționalitatea în sens restrâns cere evaluarea efectelor asupra proprietarului, societății, salariaților, creditorilor, consumatorilor și structurii pieței. Norma nu impune niciuna dintre aceste evaluări și nu cere motivarea alegerii celei mai severe măsuri.

141. Garanțiile procedurale fac parte din aprecierea justului echilibru. Cu cât măsura este mai rapid executorie și informația mai secretă, cu atât este mai important accesul la esența motivelor, reprezentarea efectivă, controlul integral al instanței și posibilitatea suspendării atunci când există un risc ireparabil.

142. Lipsa unei reguli privind valoarea echitabilă sau despăgubirea nu determină singură neconstituționalitatea oricărei înstrăinări impuse, dar sporește sarcina individuală și obligă la o justificare mult mai riguroasă a necesității și a modalității măsurii.

143. Pentru a răspunde exigenței formulate în DCC nr. 57/2026, prezenta sesizare corelează expres criteriul contestat cu măsurile legale. Conduita nedefinită din articolul 6 lit. b) poate conduce la declararea persoanei neeligibile. Neeligibilitatea poate determina refuzul aprobării unei investiții. În această ipoteză, ingerința poate viza proiecte avansate, cheltuieli deja efectuate, contracte și active pregătite pentru investiție. În cazul investițiilor realizate, autoritatea poate solicita înstrăinarea acțiunilor sau părților sociale. Aceasta afectează direct dreptul de dispoziție și poate impune o vânzare în condiții nefavorabile. Autoritatea poate solicita rezoluțiunea contractelor sau tranzacțiilor. O asemenea măsură afectează stabilitatea raporturilor juridice, creanțele și așteptările legitime întemeiate pe contracte valabile. Pot fi suspendate sau retrase acte permissive. Pentru o activitate reglementată, pierderea licenței poate conduce la încetarea operațiunilor, pierderea clientelei, rezilierea contractelor, deprecierea activelor și afectarea reputației comerciale. Aceste consecințe arată de ce nu este suficient ca

autoritatea să dețină un document și să invoce un pericol potențial. Baza legală trebuie să permită un test individualizat și să prevadă un raport între natura riscului și intensitatea măsurii.

144. Schimbarea forțată a controlului nu este o simplă regulă de organizare internă a societății. Ea impune proprietarului pierderea unei poziții patrimoniale și transferul drepturilor sale către o terță persoană acceptată de autoritate. În funcție de efectul concret, o asemenea măsură poate fi analizată ca priver de proprietate, control al folosinței ori ingerință în regula generală a respectării bunurilor. Calificarea tehnică nu este decisivă: în toate ipotezele sunt obligatorii legalitatea, scopul legitim și justul echilibru. Obligația de vânzare într-un termen stabilit administrativ poate reduce puterea de negociere a proprietarului, poate diminua prețul obținut și poate elimina prima de control. Necesitatea aprobării cumpărătorului poate restrânge suplimentar cercul potențialilor achizitori.

145. Criteriul contestat nu este însoțit de un mecanism de evaluare independentă a participației, de reguli privind prețul echitabil sau de compensații pentru pierderea controlului. Absența compensației nu determină automat neconstituționalitatea în orice măsură de control, dar amplifică necesitatea unui criteriu material strict și a unei analize individualizate. Pierderea controlului poate produce efecte asupra finanțării, clauzelor contractuale, relațiilor cu creditorii, autorizațiilor sectoriale, angajaților și partenerilor comerciali. Testul proporționalității nu poate ignora aceste consecințe previzibile ale măsurii. Protecția securității poate justifica, în cazuri grave, chiar și înstrăinarea forțată. Totuși, tocmai severitatea acestei măsuri impune demonstrarea unui risc real, actual și suficient de apropiat de investiție și explicarea motivului pentru care condițiile de guvernare, limitarea drepturilor de vot, separarea accesului la informații sau alte măsuri nu sunt suficiente. Continuarea temporară a activității întreprinderii nu înlătură ingerința. Dreptul de proprietate protejează nu numai exploatarea curentă a activelor, ci și identitatea titularului, controlul, dispoziția și valoarea economică a participației.

146. M.S.L., TOV v. Ucraina, nr. 18049/18, 16 octombrie 2025, confirmă că măsurile economice adoptate în numele securității naționale rămân supuse articolului 1 din Protocolul nr. 1 și necesită garanții reale împotriva arbitrariului și remedii efective. Legitimitatea scopului nu suplinește lipsa motivelor suficient stabilite și a controlului efectiv.

147. Un argument suplimentar de proporționalitate rezultă din structura proprie a Legii nr. 174/2021. Articolul 13¹ alin. (3) prevede o măsură intermediară — sistarea temporară a valabilității actelor permissive, pe perioada necesară furnizării și examinării informațiilor — anterioară și distinctă de măsurile definitive prevăzute la alineatele (4)-(6) ale aceluiași articol (înstrăinarea acțiunilor sau părților sociale, rezoluțiunea contractelor, retragerea actelor permissive). Această arhitectură arată că legislatorul însuși a recunoscut necesitatea graduării intervenției în funcție de gravitatea și de stadiul verificării riscului. Articolul 6 lit. b) nu impune

însă nicio obligație de motivare a alegerii între măsura intermediară și cea definitivă, nici un criteriu care să lege intensitatea răspunsului de gravitatea probată a pericolului. Astfel, aceeași constatare generică — existența unor „probe și informații documentate” despre un „pericol” nedelimitat — poate justifica deopotrivă o sistare temporară și o înstrăinare forțată definitivă, fără ca legea să ceară o justificare a alegerii celei mai severe variante dintre cele pe care propria structură a legii le pune la dispoziție. Această inconsecvență internă este un indiciu suplimentar, intrinsec textului Legii nr. 174/2021, al lipsei de proporționalitate a criteriului contestat.

148. Legea nr. 153/2026 nu conține nicio dispoziție tranzitorie aplicabilă investitorilor care, la data intrării sale în vigoare, dețineau deja participații, licențe sau contracte întemeiate pe redacția anterioară a articolului 6 lit. b) — redacție care le impunea un prag calificat de gravitate. Acești investitori și-au structurat activitatea, au încheiat contracte și au dobândit active pornind de la un cadru normativ care le oferea o garanție explicită: excluderea putea interveni doar pentru un pericol deosebit, determinat potrivit unei definiții legale exprese. Coborârea pragului, fără o clauză de tranziție sau o perioadă de adaptare, afectează încrederea legitimă pe care acești investitori au avut dreptul să o acorde cadrului legal existent la momentul angajării investiției. Această problemă este distinctă de cea a previzibilității pentru viitor: chiar dacă legislatorul ar fi adoptat aceeași normă printr-o procedură constituțională ireproșabilă, absența oricărei măsuri tranzitorii pentru raporturile juridice deja constituite ar rămâne un indiciu suplimentar al lipsei de proporționalitate, în sensul articolului 54 alin. (4) din Constituție, care interzice ca restrângerea să atingă substanța dreptului deja dobândit.

149. Protecția securității naționale este un scop legitim recunoscut expres de articolul 54. Autorul sesizării nu contestă acest scop. Problema apare la prima etapă a testului: ingerința trebuie să fie prevăzută de lege. O normă care nu delimitează conduita și limitele discreției nu îndeplinește standardul calității legii. Chiar presupunând că această condiție este depășită, trebuie verificată legătura rațională. Excluderea unei persoane poate proteja securitatea doar dacă există o legătură concretă între conduita, capacitatea sau influența sa și riscul generat de investiția examinată. Articolul 6 lit. b) nu cere această legătură. El permite o excludere bazată pe orice pericol atribuit persoanei, indiferent de obiectul și structura investiției.

150. Deși Republica Moldova nu este stat membru al Uniunii Europene, cadrul adoptat la nivelul Uniunii pentru controlul investițiilor străine — Regulamentul (UE) 2019/452 al Parlamentului European și al Consiliului din 19 martie 2019 de stabilire a unui cadru pentru examinarea investițiilor străine directe în Uniune — oferă un reper util de rezonabilitate pentru aprecierea proporționalității normei contestate. Acel cadru se întemeiază pe enumerarea unor factori determinați (infrastructuri critice, tehnologii critice, acces la date sensibile, libertatea și pluralismul mass-mediei) și pe cerința ca decizia autorității să fie motivată individual în raport cu investiția concretă. Această referință nu este invocată ca normă obligatorie pentru Republica Moldova, ci ca standard comparativ al bunelor practici legislative în materie, relevant pentru

aprecierea dacă articolul 6 lit. b) din Legea nr. 174/2021, prin generalitatea sa nelimitată, rămâne în interiorul marjei de apreciere pe care Constituția o lasă legislatorului la articolul 54.

151. Pe lângă Regulamentul (UE) 2019/452, Recomandarea Consiliului OCDE din 25 mai 2009, cuprinzând Ghidul pentru politicile investiționale ale țărilor beneficiare legate de securitatea națională, adoptată cu participarea unui număr larg de state, inclusiv state nemembre OCDE, consacră expres cinci principii de bună practică legislativă în acest domeniu: nediscriminarea, transparența politicilor, previzibilitatea rezultatelor, proporționalitatea măsurilor și responsabilitatea autorităților care le aplică. Deși acest instrument nu are forță juridică obligatorie pentru Republica Moldova, larga sa acceptare internațională îl recomandă ca reper pentru conținutul minim pe care trebuie să îl aibă orice mecanism național de examinare a investițiilor din perspectiva securității, inclusiv sub aspectul previzibilității rezultatelor și proporționalității măsurilor — exact elementele identificate ca deficitare în cazul articolului 6 lit. b) din Legea nr. 174/2021.

152. La etapa necesității, există alternative mai puțin intruzive: impunerea unor condiții de guvernanță, limitarea drepturilor de vot, separarea accesului la informații sensibile, obligații de raportare, monitorizarea tranzacției sau măsuri sectoriale specifice. Legea permite, în principiu, condiționarea investițiilor, dar criteriul contestat operează ca neeligibilitate generală. Nu există obligația de a prefera o măsură calibrată înaintea excluderii totale.

153. La etapa proporționalității în sens restrâns, trebuie pus în balanță beneficiul pentru securitate și prejudiciul patrimonial. Norma nu impune o evaluare explicită a gravității riscului, valorii investiției, conduitei investitorului, impactului asupra salariaților, creditorilor și pieței ori posibilității compensării. Eliminarea termenului deosebit este incompatibilă cu intensitatea consecințelor. O măsură capabilă să conducă la pierderea controlului asupra unei societăți sau a unei licențe nu poate fi activată de un pericol minor, îndepărtat ori pur ipotetic.

154. Legea nu obligă autoritatea să demonstreze de ce măsurile mai puțin intruzive – condiții de guvernanță, limitarea drepturilor de vot, separarea accesului la informații sensibile, monitorizarea, obligațiile de raportare ori măsurile sectoriale – nu sunt suficiente înainte de excluderea totală sau înstrăinarea participațiilor.

155. HCC nr. 6 din 16 aprilie 2025 oferă un reper comparativ pentru modul în care trebuie analizată o ingerință într-o licență dintr-un sector strategic. Curtea a pornit de la recunoașterea licenței ca bun și a verificat succesiv claritatea riscurilor, scopul legitim, existența garanțiilor împotriva arbitrariului și păstrarea justului echilibru.

156. În acel regim, riscurile erau determinate și limitate la securitatea statului, spălarea banilor și finanțarea terorismului; avizele urmau să fie emise în zece zile lucrătoare, iar lipsa lor echivala cu un aviz pozitiv. Titularul putea contesta actul defavorabil, dispunea de o perioadă de adaptare, iar suspendarea era temporară, remediabilă și supusă intervenției

instanței. Curtea a considerat aceste garanții decisive pentru inexistența unei sarcini individuale excesive.

157. Articolul 6 lit. b) nu conține garanții comparabile la nivelul criteriului material. El este aplicabil tuturor domeniilor strategice, nu enumeră riscuri precise și nu cere ca măsura să fie temporară ori remediabilă. Consecința poate fi pierderea definitivă a controlului și a participației. În HCC nr. 6/2025, Curtea a verificat și existența alternativelor mai puțin restrictive. În prezenta normă nu există o obligație de gradare și nici de a prefera condițiile, monitorizarea sau limitarea unor drepturi înaintea excluderii ori înstrăinării. Compararea celor două regimuri demonstrează că problema nu este simpla implicare a securității statului. Diferența constituțională este dată de precizia riscului, intensitatea măsurii, caracterul reversibil și calitatea garanțiilor. Dacă standardul acceptat în HCC nr. 6/2025 este aplicat consecvent, norma contestată nu poate fi considerată suficientă pentru a fundamenta ingerințe patrimoniale mai severe decât suspendarea temporară analizată în acea cauză.

158. În cauza actuală, eliminarea calificativului deosebit este incompatibilă cu severitatea măsurilor. Pierderea controlului, înstrăinarea participației sau retragerea unei licențe nu pot fi activate de un pericol minor, ipotetic, îndepărtat ori lipsit de legătură relevantă cu investiția.

159. Secretul informațiilor nu poate înlătura testul de proporționalitate. Persoana trebuie să cunoască cel puțin esența motivelor, iar instanța trebuie să poată examina integral materialul și să verifice necesitatea, relevanța și suficiența lui. Altfel, justul echilibru devine pur formal.

160. Legătura cauzală cu articolul 54 este directă. Norma contestată permite aplicarea acelorași consecințe severe fără a obliga autoritatea să stabilească intensitatea riscului, legătura acestuia cu investiția, actualitatea conduitei ori insuficiența măsurilor mai puțin intruzive și fără să gradueze intervenția în funcție de pericol. Tocmai aceste omisiuni fac posibilă trecerea

de la un risc nedefinit la pierderea controlului sau a licenței, astfel încât restrângerea nu îndeplinește cerințele legalității, necesității și proporționalității prevăzute de articolul 54.

VIII. CONCLUZII

161. Norma contestată a fost introdusă într-un proiect care nu avea ca obiect Legea nr. 174/2021, criteriile de eligibilitate ale investitorilor sau definițiile securității statului. Prima lectură nu a cuprins norma și nu a permis o dezbatere asupra ei.

162. Amendamentul nu avea o legătură indispensabilă cu proiectul nr. 163. Necesitatea sa a rezultat din abrogarea unei alte legi, fapt recunoscut chiar de autor. Modificarea putea fi promovată printr-o inițiativă separată.

163. Votarea în lectura a treia nu a remediat viciul, pentru că nu este demonstrată existența unei examinări substanțiale distincte, a avizului Guvernului sau a unei analize juridice asupra noii norme.

164. Sub aspect material, legislatorul a eliminat pragul deosebit și trimiterea legală anterioară, extinzând câmpul neeligibilității. Formula actuală poate cuprinde orice acțiune sau inacțiune, din orice perioadă, fără cerința ilegalității, intenției, gravității, actualității sau legăturii cu investiția.

165. Noțiunea generală de pericol din Legea nr. 249/2025 nu este suficientă pentru a activa măsuri precum înstrăinarea acțiunilor, rezoluțiunea contractelor și retragerea licențelor. Sunt necesare criterii suplimentare și garanții procedurale.

166. Securitatea națională este un scop legitim, însă statul de drept presupune protecția securității prin lege, nu prin discreție nelimitată. O normă clară protejează atât statul, cât și investitorii de bună-credință și consolidează legitimitatea deciziilor autorităților.

167. Norma afectează direct nucleul proprietății atunci când servește drept temei pentru schimbarea forțată a controlului, înstrăinarea participațiilor ori retragerea licențelor. Continuarea temporară a operațiunilor nu neutralizează pierderea dreptului de dispoziție, a drepturilor de vot și a valorii economice asociate controlului.

168. Prin discreția sa nedelimitată, norma poate crea bariere administrative imprevizibile și riscuri de aplicare selectivă, incompatibile cu piața, libera inițiativă, concurența loială,

inviolabilitatea investițiilor și ocrotirea proprietății consacrate de articolele 9, 126 și 127 din Constituție.

169. Viciile extrinseci și intrinseci se susțin reciproc. O normă cu efecte patrimoniale excepțional de severe a fost introdusă fără o dezbatere conceptuală proprie și, simultan, fără criteriile materiale și garanțiile care ar fi putut rezulta dintr-o examinare legislativă reală.

170. Controlul solicitat nu desființează mecanismul de examinare a investițiilor și nu lipsește statul de instrumentele de protecție. Legea nr. 174/2021 conține alte criterii și măsuri, iar Parlamentul poate adopta o nouă reglementare, cu respectarea procedurii constituționale și a exigențelor de claritate și proporționalitate.

171. Viciul procedurii nu poate fi reparat prin interpretare conformă. Nici lipsa pragului, a limitei temporale și a legăturii cu investiția nu poate fi suplinită integral de practica administrativă sau judiciară, deoarece stabilirea acestor elemente aparține domeniului legii.

172. Dacă Curtea va considera necesară continuitatea normativă, ea poate structura efectele hotărârii pentru un termen scurt și determinat, fără ca această soluție să echivaleze cu validarea temporară necondiționată a normei contestate.

IX. CERINȚELE SESIZĂRII

Pentru motivele expuse, în temeiul articolelor 1 alin. (3), 6, 7, 9, 16, 22, 23, 46, 54, 73, 74, 126, 127, 134, 135 și 140 din Constituția Republicii Moldova și al articolelor 4, 24, 25, 27, 37, 38 și 43 din Legea nr. 74/2025 cu privire la Curtea Constituțională,

SOLICITĂM:

1. Primirea și declararea admisibilă a prezentei sesizări.
2. Examinarea sesizării în ședință publică, cu solicitarea dosarului legislativ complet aferent proiectului nr. 163 din 15 mai 2026, inclusiv a proceselor-verbale ale comisiei sesizate

în fond, a materialelor prezentate deputaților, a înregistrărilor video și a tuturor avizelor privind amendamentul din 17 iulie 2026.

3. Recunoașterea neconstituționalității articolului 6 lit. b) din Legea nr. 174/2021 privind mecanismul de examinare a investițiilor de importanță pentru securitatea statului, în redacția introdusă prin articolul III din Legea nr. 153 din 30 iulie 2026.

4. Recunoașterea neconstituționalității articolului III din Legea nr. 153 din 30 iulie 2026 pentru modificarea unor acte normative, sub aspectul procedurii de adoptare și al soluției normative introduse.

X. ANEXE

<https://www.parlament.md/material-details-md.nspx?param=e557c556-6055-4858-9d97-17745ea384ad>

<https://www.youtube.com/watch?v=kH825QIgHYk&list=PLBIUvE9C6YxcOo43NEgW8-VwhdywivE38&index=4>

<https://www.youtube.com/watch?v=3xL1xDDz5hk&list=PLBIUvE9C6YxcOo43NEgW8-VwhdywivE38&index=1>

DECLARAȚIE ȘI SEMNĂTURĂ

Declar pe propria răspundere că informațiile prezentate Curții Constituționale corespund documentelor și surselor oficiale indicate în prezenta sesizare.

Data: *11.08.26*

Deputat în Parlamentul Republicii Moldova

.....

Semnătura: ,

Gaiik Vartan